

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

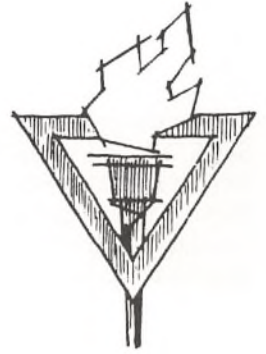
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Årsskrift

Haslev Seminariums Elevforening

HASLEV SEMINARIUMS
ELEVFORENING

68. ÅRGANG

REDIGERET AF
HELGE ANDERSEN

ÅRSSKRIFT

1988

Årsskriftet er trykt i Jean Petersen offset, Haslev
Skrift: 10 punkt Times Roman
Repro: Jean Petersen, Haslev
Papir: 95 g offset fra D.F.P.
Omslag: 120 g Fleurosol fra H.Chr.
Bogbinder: B. Sandersen, Næstved

REDAKTIONSUDVALG

Helge Andersen, ansvarshavende redaktør.
Bent Schmidt, omslag og tilrettelæggelse.
H. P. Hebjørn og E. Thanning, korrektur.

INDHOLD

Johs. Honoré: Værdier og skole – forandring og forankring	4	Johs. Honoré Afskedshilsen til Gerda Fleischer	47
Peder Agersnap: Folkeskole – Efterskole	15	Sven Løth til minde	48
Vagn Rask Andersen: På vej mod 1992: De europæiske fællesskabers uddannelsespolitik og Danmark	21	Inger Hebjørn til minde	49
Johs. Honoré: Beretning om undervisningsåret 87/88	29	Inga Bollerup Jensen til minde	49
Addi Vaupel: Musikuge i Lüneburg	36	Elevstævnet 88	50
Charlotte Wurr m.fl.: Et barn har hundrede sprog	38	Generalforsamling	51
John Jepsen m.fl.: Environmental Education	41	Volleyballstævne 89	51
Bent Schmidt: Ny stor skulptur til seminariet	43	Nyt fra årgangene	52
		Jubilæer	52
		Mindeord	54
		Dimittender	59
		Bestyrelsen	60

*Seminariets medarbejdere ønsker alle
en glædelig jul og et godt nytår.*

Værdier og skole – forankring og forandring

Af Johs. Honoré.

At kulturværdierne skifter, ved vi fra historien – at der opstår tomrum, tristesse, ja, smerte og angst, når man selv deltager i processen, begynder vi nu at erfare noget af.

»Det hele menneske« er et slagord i tiden – og det betyder just, at vi ikke føler os som hele mennesker. Slagordet er et symptom på mangelsygdommen: Fravær af sammenhæng, helhed.

Hvorfor nu sådan et mangelsymptom?

Vi står jo i en kultur, hvor vi principielt kan overskue det hele. Vi kan overskue vores klode via satellitter, og vi kan overskue vores liv via statistikker – men vi er jo os selv hver især: et jeg, der skal klare sig i den store vrimmel, og den er netop på grund af kommunikations-samfundet blevet en stadig større vrimmel, og dermed stadig mere uoverskuelig.

Der melder sig med menneskelig selvfølgelighed tilbud på markedet om at få helhed og sammenhæng både i menneskesynet og verdensforståelsen. Det er den engelske tradition, der leverer ordene nu: healing af din personlige psykiske og fysiske tilstand, og holisme (op-rindeligt græsk) i forsøgene med en verdensopfattelse. Lad os ikke tænke på, hvordan tilbuddene lød i 30'ernes tyske udgave. Symptomet har været der længe.

For at få begreb om sagen kan vi tage de velkendte selvfølgelige ord i vores europæiske begrebsverden: *fysis* og *psyke*, som vi har lært af vores græske filosofiske tradition var de to afgørende elementer i menneskets sammensatte natur.

I den græske menneskeforståelse var *fysis* det forgængelige og underordnede materielle, mens *psyke* var den overordnede erkendelse, følelse og vilje, som mennesker stod i forbindelse med det åndelige, det evigt gyldige i verden. På den måde er mennesket sammensat af to modsatrettede elementer: Legemet er det materielle fængsel; hvor psyken med den åndelige antenne sidder spærret inde. Menneskelivet er psykens dramatiske kamp for at gøre sig fri af det materielle fængsel og stræbe efter det åndelige, verdens og universets princip. Forståelsen giver menneskelivet og verdens-

forståelsen værdier. Livet får mening og retning gennem spændingen mellem fysis og psyk. Det materielle bliver det værdiløse, ja onde, mens det psykiske bliver menneskets mulighed for at nå det gode, det åndelige, de evige værdiers sum. Den sande vej i livet er undsigelsen af det materielle for at nå stadigt mere frem til det åndelige.

I studentersangen »Vær hilset kammerater« fra forrige århundrede sang teologi- og andre fags studenter dette rent græske budskab ud. Efter at have taget afstand fra det som tælles, måles vejes, lyder teksten:

»det sande, skønne, gode,
som aldrig gik af mode,
er det vi søger, vil og ved,
har værd i evighed«.

I sin oprindelse er den jødisk-kristne tradition i klar modsætning til den græske menneske- og verdensforståelse. Det jødiske menneske blev jo lavet af agerjordens frugtbare muld og fik liv fra Guds åndedrag. Det er altså skabt som ét helt væsen. Og i afhængighed til denne jødiske forståelse bekender kristendommen sig da også fra sine første dage til kødets opstandelse – en tro som er uforståelig for det græske menneske: den kødelige, materielle krop har jo netop ikke noget at gøre, hvor den evigt gyldige ånd hersker.

Mennesker formår imidlertid som bekendt at rumme mange modsætninger og modsigelser i sig, og da de tidlige kristne gik ud fra deres jødiske sammenhæng for at forklare det kristne budskab for de undrende grækere rundt om Middelhavet, så skete der ganske langsomt en tilpasning til det græske menneske- og ver-

denssyn – i EF-sprog: en harmonisering, og denne harmoni mellem jødisk-kristent og græsk blev da også grundlaget for den første store europæiske fælleskultur, den mægtige syntese, som fra Romerrigetets sammenbrud under folkevandringsstammernes pres i slutningen af 400-tallet og tusind år frem fører den gamle Middelhavsverden og de nye barbariske bosættere ind i den græsk-kristne enhedskultur.

Middelalderkulturens værdier lå i forlængelse af den græske tvedeling af mennesker og verden. Det var ikke fysiske værdier – det som kan tælles, måles, vejes – der var afgørende.

Nej, kirken pegede på det, som lå ud over det fysiske, ud over verden, det jordiske liv. Verden og livet var jo ganske vist skabt godt, men netop fortabt gennem syndefaldet. Derfor lå Middelalderkulturens værdier udenfor den faldne verden: i metafysis, den åndelige verden overordnet over den fysiske, det himmelske evige. Kirken var vejlederen dertil. Paven var som Kristi efterfølger siden apostlen Peters dage bærer af den autoritative tradition.

Han vejlede som den gode fader – papa – alle troende, der roligt kunne og skulle stole på ham. Kirken anviste vejen til himlen, og menneskers værdifulde måde at forholde sig på var lydighed overfor den kirkelige autoritet og fromhed overfor den Gud, som kirken definerede.

Middelalderfromhedens bevidsthed overfor livet i verden og den lydige tålmodigheds mål er klart udtryk i en svensk salme fra 1500-tallets sidste del – altså efter reformationens indførelse, men ikke desto mindre ægte middelalderlig i sine ord (DDS 448):

Jeg er en fattig fange,
og mine grænser trange,
som strandingsmand på ø;
jeg kan ej frihed finde,
før livet vil udrinde,
før Gud engang mig lader dø.

O Jesus Krist, du kære,
hvad end jeg her skal bære,
tænk du på mig til sidst!
Hvad end jeg her skal friste,
lad mig dog aldrig miste
din gyldne æreskrone hist!

Svensk, 1572.

Samtidig med at udtrykke ægte middelalderlig følelse og længsel i livet efter livet hinsides dette, viser teksten gennem sit talende jeg hen til den centrering om enkeltmennesket, som vokser frem i de sidste århundreder af middelalderen. Det er den senere udfoldede individualismes afsæt.

Byerne og dermed borgerne vokser frem som afgørende faktorer i samfundets liv fra 1300-tallet, og med håndværk og handel i og mellem byerne vinder den materielle værdi, som pengeøkonomien udgør, frem. Hvor længslens mål i højmiddelalderen var frihed fra verdens og livets faldne jammerdal, vokser nu sideløbende en længsel frem efter frihed i livet – frihed til at være sig selv, udfolde sig selv – også på trods af kirkens autoritet. Det klareste eksempel er den calviniske reformation, hvor de borgerlige dyder flid og nøjsomhed følger sig til de middelalderlige lydighed og fromhed, for i det lange løb at give grobund for liberalismens individualisme i Schweiz, Holland, England og Nordamerika.

Håndværksmestrene og handelsmændene følger således i en umærkelig udvikling et sæt verdensvendte og materielt begrundede værdier til kirkens og klostrenes åndelige og himmelrettede. Brydningen mellem den gudcentrerede og den menneskecentrerede livs- og verdensforståelse er begyndt. Kirkens autoritet i de metafysiske spørgsmål står overfor den enkelte borgers trang og evne til at hævde selvstændig og fri udfoldelse i det fysisk nærværende samfund.

Det er i denne spænding, at den proces i vores europæiske kultur tager fat, som vi kalder sækularisering eller verdsliggørelse (verdensliggørelse) – en frigørelse fra kirkens værdisæt. Overfor denne metafysiske begrundede dogmatik stiller enkeltmennesker nu spørgsmål og svarer ud fra egen erfaring og logik. I begyndelsen er det farligt. Kirken slår hårdt til overfor kætterne. Johan Hus – en af de første europæiske reformatorer – bliver brændt i 1400-tallet, men i længden er spørgsmål og svar ikke til at standse. Trangen til selvstændighed og frihed var større end autoritetstroen. Redskabet hedder ratio, den menneskelige fornuft.

Processen sætter sig for alvor igennem i sidste halvdel af 1700-tallet, hvor tilliden til menneskets fornuft er vokset så meget, at den bliver til en tro – rationalismen. Det er her videnskaberne i moderne forstand grunder sig – og her den naive modsætning, mellem tro og viden, konflikten mellem kirkens og videnskabens dogmer vokser frem.

Den borgerlige foretagsomhed i byerne gør også nogle vældige materielle landvindinger.

Håndværker- og handelskulturen vokser støttet af rationelt snilde til industrialisme – den redskabs- eller maskindrevne fremstillingsmåde der med damp- og senere elkraft accelererer til vore dages teknologiske samfund.

Intet under, at menneskers første reaktion i denne udvikling er: jeg kan selv, jeg skaber selv, jeg sætter selv mine værdier – en kolossal følelse af frihed i forhold til middelalderens menneske- og verdensforståelse.

Endnu i min barndom og ungdom i 1940'erne og –50'erne hørte vi med let gysen og nogen forargelse om »fritænkere« – det var dem der tænkte selvstændigt i forhold til den kirkelige tradition. I dag er ordet faldet ud af sproget. Det er en selvfølgelighed, at enhver må tænke sit.

Den materialistiske friheds ideologi, liberalismen, havde forlængst gjort sit eget ordsprog: »Enhver er sin egen lykkes smed«. Pengeøkonomi havde gjort det muligt at gøre sin lykke, d.v.s. tjene penge, så den enkelte kunne gøre sig fri, bestemme sit eget livs ramme. Først rykkede forældrene fra bedsteforældrene, siden i 50'erne – 70'erne de unge, og til en vis grad børnene fra forældrene. Slægtskabet blev bragt på uafhængighedens afstand, tosomhed og ensomhed førte til eksperimenter med samlivs- og familieformerne, men frem for alt blev individets fri råderet – om det så er ud i den formålsløse tomhed – sat på tronen som den suveræne værdi.

Individualismen, ja individet, det enkelte menneske, men hvordan ser det så ud. Er det 1800-tallets åndsfrihed? Er det 1900-tallets kropsfrihed? Eller hvordan?

Mit postulat er nu, at vi befinder os i slutfasen af opgøret med den store europæiske enheds-

kultur, i den endelige slutning af middelalderen med dens græsk inspirerede menneske- og verdenssyn.

I dette århundrede, og specielt siden 50'erne har den litterære modernisme i sine forskellige faser været udtryk for dette opgør med eller oprør mod efterhænet fra middelalderen. Kredsen af digtere omkring Heretica stillede tøvende spørgsmål. Ole Wivel skrev med en blanding af forladthed, konstatering og søgen om »Den skjulte Gud«.

50'ernes og 60'ernes litteratur i Europa og senere Danmark undersøgte i »Konkretismen«, hvad mennesker regulært havde at holde sig til. En klar fremstiller af denne tendens er den franske forfatter Alain Robbe-Grillet der skrev programskriftet »Pour un Nouveau Roman« i 1963 og han udfører sit program i en række romaner. I en af dem beskriver han over 18 sider et bolværk i mindste detalje: træværk og bolte i deres sammenskæringer og -skruninger. Når han fortæller om personer, beskriver han kun deres ydre, deres måde at gebærde sig på – ikke noget med sjæl. Psyke og ånd er blevet fyord.

Ikke desto mindre er Folkeskolens »Blå betænkning« samtidig. I den tales klart om værdier i et for dansk temperament passende kompromis mellem folkelig og radikal bevidsthed. Folkeskolens undervisning i kristendoms-kundskab/religion har til formål«... at udvikle børnenes religiøse anlæg og deres sans for etiske og kristelige værdier«.

De står fast med en sådan selvfølgelighed, at de ikke bliver defineret nærmere, og samtidig er kritikken brudt ud herhjemme. Pluralismen får sine første udgaver: Hippiekulturen med den blandingsreligiøse Flower-power og det

generelle autoritetsoprør hos den generation, der nu ville overtage magten over værdierne: ungdomsoprøret.

Den materialistiske velstand og teknologiens udvikling nåede det gode mål at udrydde sult og fattigdom fra vores del af verden, men samtidig fostrede den kritik af hele vores kultur-måde. Hvor var sammenhængen, baggrunden, realiteterne i vores kultur.

Sproget og værdierne følte i bedste fald forældede, i værste fald tomme. Den litterære modernisme i 60'erne og 70'erne prøvede ordene af ved at »skrive dem tomme«, og det viste sig i den nye kommunikationsvidenskab og semantik eller betydningslære, at ordene i sig selv var tomme, at de kun fik betydning ved deres sammenhæng og den situation, de blev brugt i. De sande, skønne, gode ord var gået helt af mode.

Kulturen har nået sit paradoks: hvor den skulle hjælpe mennesker til at klare den naturgivne virkelighed bedre, har den erstattet og skjult naturen, så mennesker bliver desorienterede, og i en løbsk vækst kræver den menneskeskabte kultur nu en bestandig ny holdning. Øget levestandard, rejsemuligheder til fremmede kulturer, TV og andre elektronikmedier kræver fleksibilitet og mobilitet. Omkostningerne er tab af rød tråd. Spørgsmål som »Hvem er du, hvem er jeg?« virker ikke overbevisende, fordi de forudsætter den røde tråds sammenhæng. Det er den eksistentialistiske individualisme der spørger til »jeg og du«, men i den teknologiske verden har individet undergraved sin egen identitet og dermed værdi. De menneskelige sanser og tolkninger, som nervesystemets umiddelbare opfattelse og hjernens bearbejdelse giver, får sekundær funktion, når

elektroderne og deres dataafgivelse skydes ind som mellemnet. Forfatteren Hans Jørgen Nielsen er inde om problemet i »Nielsen og den hvide verden«.

»Efter den mekaniske teknologis udvidelse af det menneskelige legeme har vi med kommunikationsrevolutionen, de lynhurtige massemedier og hele den ekspansive elektroniske teknologi, oplevet en kolossal udvidelse af sindet. McLuhan har sikkert ret i, at de nye elektroniske medier i realiteten udgør et kæmpemæssigt eksternt nervesystem. Og det er herefter ikke mere muligt at skelne mellem »teknisk« og »menneskelig« virkelighed, mellem virkelighed af »primær«, naturlig art og virkelighed af »sekundær«, artificiel art.

Det er ét fedt i det elektroniske massekommunikationssamfund. I dette samfund bombarderes man med indtryk og informationer fra alle vinkler og involveres uafsladligt på et utal af ofte indbyrdes modstridende niveauer, uden at man kan unddrage sig det. Og over for det krav om en uhyre fleksibilitet, man således konfronteres med, er en attituderelativisme af den beskrevne art den eneste mulighed for at komme til at fungere fornuftigt i forhold til virkeligheden.«

Den foreslåede attituderelativisme kan ses som det nødvendiges »fornuft«, forsøget på at få et forhold til den virkelighed, som er blevet os fjern. Forståelsen af den fungerer ikke, fordi sprogets vane er brudt. Sproget, som jo bærer den bevidsthed, vi kalder virkelighed, mister sin erfaringshenvisning, og dermed forsvinder naturligvis den røde tråd. Virkelighed og ord taber den selvfølgeligste erfarings forbindelse. Mennesker står tilbage med ordene og er desorienterede i forhold til virkeligheden. Ord får

kun mening fra mennesker i deres brug, ud fra den situation de anvendes i. Subjektiviteten er naturligvis individualismens sandhedsgrundlag, som allerede Søren Kierkegaard slog fast i »Efterskriften« – men han føjede med sin sans for paradokset til: »og derfor er subjektiviteten usandheden«. Menneskers bevidsthedsverden og værdiforståelse er blevet atomiseret ud på den enkeltes tilfældige opfattelse i situationen – alt er blevet lige gyldigt. Værdien er blevet øjeblikkets relative, og menneskets forpligtelse tilsvarende nedskruet.

En stor symbolsk roman for denne kultursituation er Umberto Ecos »Rosens navn« fra 1984.

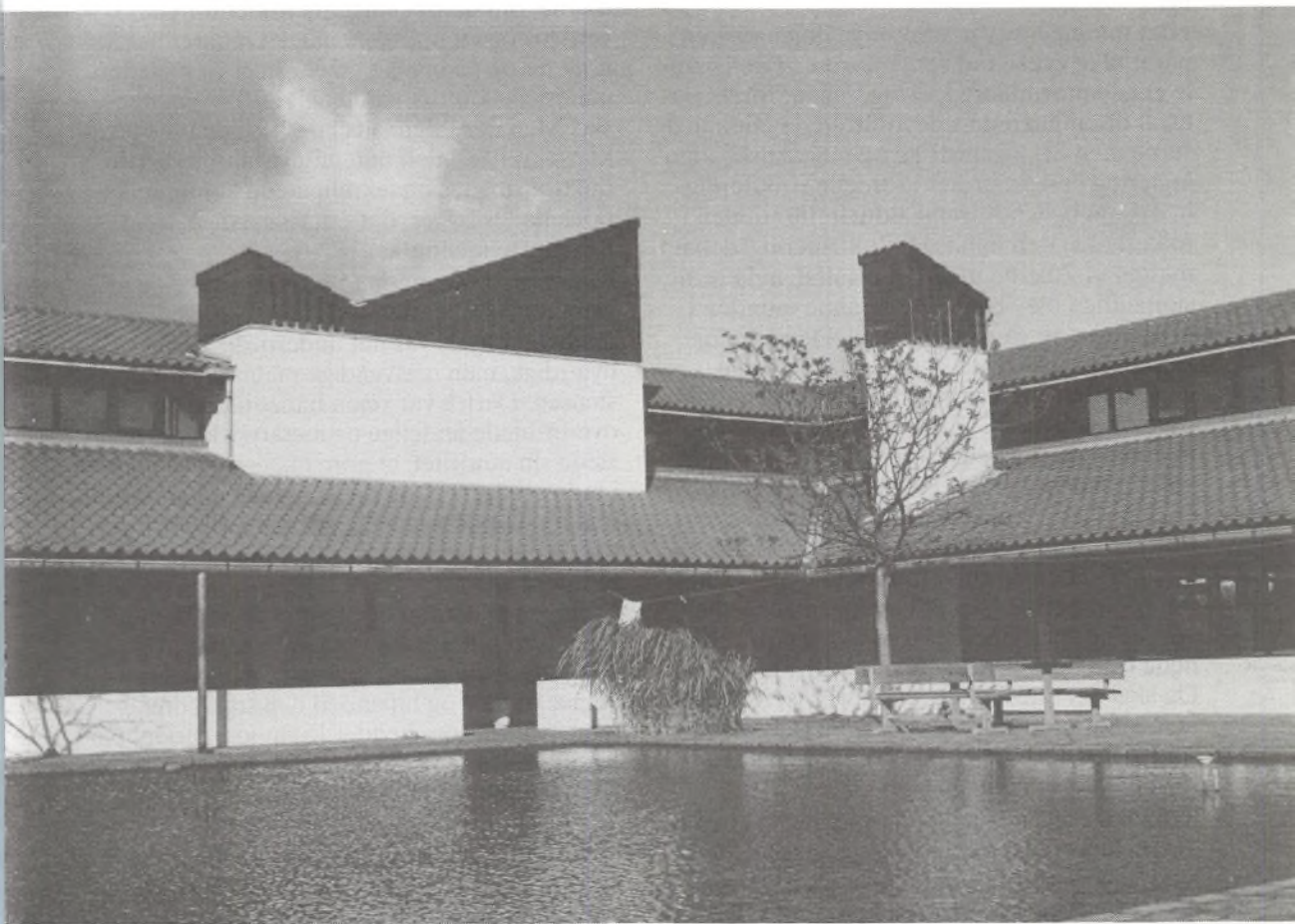
Miljøet er middelalderen i den periode, hvor den individuelle fromheds styrke begynder at true kirkens autoritet. Stedet er klostrets ordnede, kultiverede verden, opbygget af snilde og dygtighed vejledt af den kirkelige logik. Hovedpersonerne er Adso, en klog, men lidet erfaren munk, der ledsager den menneskekloge broder William på hans opdagerfærd igennem bogens kriminalfortælling. Her er nemlig læserens drivefjeder til at komme gennem denne murstensroman.

William skal opklare de mord, der sker på klosteret, og i fortællingen om dem blotlægges, at klosterkulturen er blevet tom. Den sandhed, som dets bibliotek er det største vidnesbyrd om, er blevet undergravet af den blinde bibliotekar Jorge. Han ser det som sit formål at værne denne sandheds autoritet fremfor at lade den prøve gennem meningsbrydning, men netop gennem denne magtudfoldelse undergraves og ødelægges al den sandhed og autoritet, klosteret er bygget op om. Da William og Adso i optrælingsarbejdet træn-

ger ind til Jorge i lukkede og tomme rum, som er centrum i biblioteket, opstår i desperation over afsløringen en brand som lægger biblioteket og hele klosteret øde.

År efter vender Adso tilbage til ruinen og finder stumper af ord og sætninger, hærget af vind og vejr. Han søger og samler og prøver at få sammenhæng og mening, men »jo mere jeg læser i denne samling, desto mere overbevist bliver jeg om, at det er et tilfældigt værk, og at det ikke indeholder noget budskab« (s. 474). Som repræsentant for den kultur han er selvfølgelig fortrolig med og opdraget til at forvalte videre, konstaterer han med gru, at han ikke ved, om de ord han har været med til at skrive i bibliotekets bøger indeholder nogen mening, »men denne min uformåenhed til at se, skyldes måske den skygge, som det store mørke, der nærmer sig, kaster over denne aldrende verden« (s. 475). Og om den tilstundende alderdoms mål siger han: »Jeg skal synke ned i det guddommelige mørke, i en tavs stilhed og en uudsigelig enhed, og når jeg således synker ned, skal al lighed og al ulighed udjævnes, og i denne afgrund skal min sjæl miste sig selv og ikke kende til hverken lighed eller ulighed, eller til noget andet; og alle forskelligheder skal være glemt. Jeg skal være i det grundlæggende enkle, i den tavse ørken, hvor ulighed ikke eksisterer, i det inderste, hvor ingen befinder sig på sin egen plads. Jeg skal styrte ned i den tavse og øde guddommelighed, hvor hverken findes værk eller billede.

Det er koldt i skriptoriet, min tommelfinger værker. Jeg efterlader dette manuskript, jeg ved ikke til hvem; jeg ved ikke længere om hvad: Stat rosa pristina nomine, nomina nuda tenemus.« (Den fordums rose består ved nav-

net, kun navnene beholder vi)(s. 475). I dyb forstand bliver ordene navne på det der var. Umberto Ecos store roman viser Europas store problem efter ophøret af gyldigheden af den gennemformulerede dogmatik. De hævdede og hævdvundne værdier er nået det nulpunkt, hvor meningstomheden er synlig, hørlig, læselig.

I det tomme hus var straks nye dogmatikker parat til at rykke ind som afløser af den gamle gennemformulerede. Ungdomsoprørets politisk disciplinerede side infiltrerede uddannelserne med de socialistiske og marxistiske ideologier og deres værdier i fordelingsretfærdighed. Som bekendt fremkaldte infiltrationen i folkeskolen den famøse indoktrineringsdebat i midten af 70'erne med det resultat, at lærerne simpelthen blev bange for at åbne munden i holdnings- og værdispørgsmål. De etiske og kristelige værdier, såvel som Marx's fordelingsværdier forsvandt til fordel for den neutrale offentlighed i lærerprofessionen. Sammen blev de forskellige værdisæt hvirvlet omkuld af individualismens højeste vurdering »mennesket i centrum«, hvis kim altså ligger i byernes og borgerskabets udvikling i 1300-tallet og den humanisme, som udfoldede sig herfra. Modsigelsen blev at humanismens ædle vurdering af mennesket som altings overordnede i sin konsekvens ender i individualisme. Og skal det enkelte menneske realisere sig selv i en uafgrænset frihed, så betyder det sat på spidsen etisk splittelse af forholdet mellem mennesker og politisk anarki.

Indoktrineringsdebatten var ment som et værn for skolebørnene mod ideologisk ensidighed, men set i den store sammenhængs lys bliver det, at den overhovedet fandt sted, et symp-

tom på, at de værdier, vi regnede som selvfølgeligheder, er i alvorlig krise. Krisen skyldes, at den borgerlige livsmåde og erfaring fra starten har haft indbygget et uerklæret opgør med den jødisk-græske menneske- og verdensopfattelse, som middelalderkirkens tradition formidlede. Det er naturligvis afgørende for værdierne, om deres centrum er udenfor eller i verdens og menneskers magt. Opgøret har kulmineret og på mange måder nået sit mål: den materielle kulturs uafhængige »frie« menneske. Men der fulgte altså også nogle utilsigtede konsekvenser med den industrialiserede produktionsmådes og teknificerede kommunikationsmådes følger: det erfaringsvage, fremmedgjorte menneske.

Delingen af mennesket i fysis og psyke og af verden i fysis og metafysis har givet os den delthed, at fysis var det underordnede og uværdige, men nødvendige materiale for eksistensen. Derfra var vejen banet til, da den overordnede åndelige og metafysiske del mistede sin autoritet, at gøre materialet til middel i industrialismen, og nu har vi så gennem vores materialistiske livsmåde givet alvorlige trusler for de naturgivne livsværdier: mad nok, frisk luft, rent vand.

Delingen af verden og menneske har demonstreret sin farlighed, og opgaven er, ud over at sikre disse livsgrundlæggende naturværdier, at give os selv og hinanden den totalt omfattende værdi, som hedder livsmod – modet på og tilliden til at være tilstede i situationen, Fortravltheden, japperiet, rutiniseringen og den ritualiserede given-hinanden-roller er en af vores dagliglivs alvorlige trusler mod vores identitet, sammenhæng og konsekvens i vores personlige liv.

Filosoffen Mogens Pahus skriver om disse måder at tabe livssituationerne på gulvet som en mangel på fortættethed i vores livsmåde i sin bog »Livsfilosofi« (Århus 1986). Han siger her noget meget spændende om helheden i mennesket og verden i videreførelse af den filosofi, som Ludvig Feilberg udviklede i begyndelsen af dette århundrede. Pahus siger: »Bevægelsen fra ufortættetheden er en bevægelse mod stadig større enhed. Enhed i en selv – og enhed i den verden, der fremstår for den fortættede forholder sig. Jo mere man formår at samle sig, at sammensmelte alt i sig selv – egne evner og potentialer – jo mere enhed bliver der også i den verden, der fremtræder. Jo mere man formår en stor samlet åbenhed for verden, jo mere er det en totalitet, man forener sig med i denne åbenhed. Og jo mere man i den aktive indgribens holdning har indoptaget alle sine evner: tænken, fantasi, kropslighed – altså jo mere suverænit, jo mindre splittethed, jo mindre tvivl om sig selv og om sagen – jo mere står man igen over for en totalitet, verden som sådan – i en titanisk eller prometheisk holdning. I begge tilfælde melder totaliteten sig som en uendelighed, i første tilfælde som den uendelige harmonis verden, i andet tilfælde som de uendelige muligheds verden.

At være tilstede i samlethed er at være sig selv. Man kan altså være sig selv i total suverænit og i total hengivelse. I begge tilfælde oplever man det frydefulde.« (s.95-96)

Den egentlige livsværdi er her det livsmod at kende og være sig selv i sin natur og være i den balance, som gør at ens egen og den omgivende natur er i pagt med hinanden. Jo mere det lykkes, er den psyko-fysiske delthed og af-

stand i verden og mennesker ophævet og totaliteten oprettet.

At kulturværdierne skifter ved vi fra historien – at der opstår tomrum, tristesse, ja, smerte og angst, når man selv deltager i processen, begynder vi nu at erfare noget af.

De skabelsesfortællinger, som kristendommen har givet os fra jødedommen, følges af fortællingen om, hvordan mennesker ødelagde det gudskabte paradys ved at ville deres egen vilje. Det er i den kristne kultur grundfortællingen om, hvordan smerten kom ind i tilværelsen. I Det nye Testamente fortælles om, hvordan kærligheden overvinder døden, og det er jo grundfortællingen for os, om hvor livsmodet har sin kilde og hvordan dets væsen er.

Disse to fortællinger er fortalt langt førend den græske tvedeling af mennesket og verden fik indflydelse på den jødisk-kristne tradition. Derfor bærer de den jødiske helhedsforståelse i sig, og derfor kan de hjælpe til at genfinde det hele menneske og det hele livsmod i den hele verden. Derfor må de fortællinger høres igen og igen, forstås ind i vores egen livssituation og hjælpe os til at forstå vores kulturs brud og helingen gennem livets mod: at elske – ikke ud i det tomme rum, men den konkrete virkelige natur, mit irriterende opmærksomhedskrævende medmenneske og mig selv for at agte det hele skabte liv i dets nærværende dog mangfoldige udfoldelse.

Kærlighedens væsen er at skabe fællesskab og sammenhæng. Individualismens væsen er at ville sig selv; Derfor trives den egocentriske kærlighedsform, Narcissismen, så udmærket i vores individualistisk pointerede tid, men den fører kun til ensomhed. Kærligheden kræver ud fra sit væsen at bryde igennem individu-

alismens grænsedragninger mellem mennesker og lave sammenknytninger ved selvhengivelsens tillid til de andre.

Kærlighedens åbenhed er vejen til den totalitet eller samlethed i mennesket og mennesker imellem og med og i verden, som Mogens Pahus taler om. Forstået på den måde bliver kærlighed den basale værdi i forholdet til mennesker og verden. Overvindelsen af delt-heden i verden og i mennesker er kærlighe-dens arbejde. Den kan skabe den hele verden igen og det hele menneske igen. Men det er vel at mærke ikke et spørgsmål om stemning og følelse alene – de hører også med. Kærlighe-den er til stadighed en opgave og et arbejde,

hvis vi vil hævde den som værdi. Derfor er den også et stykke pædagogik, som Grundtvig siger det: »... og han har aldrig levet, som klog på det er blevet, han først ej havde kær« (Høj-skolesangbogen nr. 159).

Kærlighed er ikke et skolefag, og ikke noget specielt for faget kristendomskundskab/reli-gion, men kærlighed er, når den skaber værdi og helhed, inde i alle sammenhænge. Den ska-ber forståelse og klogskab, fordi den vil den anden eller det andet lige så meget som sig selv. Derfor går den også ind i alle skolens fag og sammenhænge, når elever og lærere fast-holder som opgave, at mennesker og verden er en helhed.

Folkeskole – Efterskole

Af Peder Agersnap.

Peder Agersnap. Dim. 1969 Haslev Seminarium. 1969-80 Buerup Centralskole, Jyderup. 1980-88 Brøderup Ungdomsskole, Tappernøje. Fra 1988: Gunslevholm Idræts-efterskole, Nørre Alslev.

Enten er du efterskolelærer i tre måneder – eller for resten af livet. Peder Agersnap fortæller, hvorfor det for ham blev efterskolen og ikke folkeskolen.

Nærværende artikel er forfattet som et forsøg på en sammenligning mellem folkeskolen og efterskolen, – og som et forsøg på at forklare, hvad der kan få en tjenestemandsansat folkeskolelærer til at sige farvel til den sikkerhed,

der efter sigende skulle ligge i den ansættelsesform, – og så gå ud på det frie marked i efterskolerne, hvor ansættelses-sikkerhed er noget, man kun nødtigt taler om.

Det er naturligt i denne sammenhæng at se tilbage på vores baggrund:

Elleve års anciennitet i uopsagte tjenestemandstillinger i den bedre ende af folkeskolen, nemlig en lille, vestsjællandsk landsby-skole, underlagt det større skolevæsen i Høng kommune. Vi havde en dejlig lejebolig tæt ved den velforsynede skole, fornuftige skemaer, søde unger og rimeligt interesserede forældre, og samarbejdet fungerede relativt godt, kollegerne imellem. Alt i alt gode arbejdsforhold – set udefra.

Men hvorfor så skifte? Hvorfor droppe sikkerhed og bekvemme arbejdsforhold til fordel for det frie lærer-marked?

Ja, der var vist egentlig tale om at *gøre noget ved en uholdbar og uklar situation i tide*, dvs. mens man endnu havde lidt af den »hellige ild« i sig, mens man endnu troede på, at ting og forhold kan forandres og forbedres. Forholdene i folkeskolen har (også i de senere år) udviklet sig i en retning, hovedsageligt dirigeret fra skrivebordspædagogerne i ministeriet, der hos mange lærere skaber forvirring, skuffelse og afmagt = Hvad nytter det allsammen??? Man kan da fortsætte i det og eventuelt kæmpe videre indefra, men det ville for de fleste kræve, at de gjorde sig hårde, kyniske og professionelle, – og derved formodentlig tabe endnu flere elever i »svinget«.

Vi fornemmer klart, efter otte år i efterskolen, at mulighederne for et meningsfyldt pædagogisk arbejde er langt større der, end i folkeskolen. Derfor vil det være rimeligt at prøve en

Først laver man et godt opvisningsprogram, og så låner man hovedgaden i Stubbekøbing ...

sammenligning mellem de to skoleformer:

1. Folkeskolens formålparagraf er udformet så tilpas bred, at snart sagt enhver ideologi eller mangel på samme kan indpasses i systemet. Dette kan skabe forvirring omkring holdninger og mål, og ofte vil det markere starten på næsten anarkistiske pædagogiske forhold, – ikke mindst fordi store lærerkollegier kun sjældent magter at blive enige om en fælles holdning i undervisningen. Og dette har i sidste ende en del med styringen af folkeskolen at gøre: Jeg har gennem nogle år haft fornøjelsen af at være udpeget som lærerrepræsentant i en skolekommission, der som sekretær som oftest har den ledende skoleinspektør. Styrelsen af folkets skole er således lagt i hænderne på en samling folkevalgte, der som »ben«/»borgerligt ombud« skal lede og fordele midler og ressourcer. Min private opfattelse var, at langt de fleste af skolekommissionens medlemmer intet anede om de mest almindelige forhold og begreber omkring en skoles daglige arbejde, – og hvad værre var: Heller ikke ytrede ønske om at satte sig ind i disse sager! Og for at gøre det hele endnu mere kaotisk: Den ledende skoleinspektør har ofte ikke markeret sig tydeligt nok som skolens mand (læs: elevernes og lærernes), men nok snarere som en stik-i-rend-dreng for kommunens kæmner – og disse forhold hører ikke en fjern fortid til i Vestsjælland...

Langt de fleste efterskoler er selvejende institutioner med en skolekreds af interesserede bag sig, dels folk der ved en masse om den frieskolens fordele og mangler, dels folk som er varmt og positivt interesserede i at være med til at skabe optimale arbejdsforhold, til gavn og glæde for både elever og lærere. Ydermere

gør det sig oftest gældende for en efterskole, at skolekredsen bag skolen tegner skolen udadtil – holdningsmæssigt og etisk. Det betyder, at man som oftest i en ansættelsessituation er i stand til at udpege netop den person, der efter deres opfattelse dækker skolens behov – også på det holdningsmæssige. Og det er utrolig vigtigt, at en flok unge elever præsenteres for en bred kulturel påvirkning af historisk og etisk art, idet en opvækst uden nogen dybere kulturel påvirkning ofte vil skabe det rodløse menneske, det vil være et let bytte for demagogi og pseudo-holdninger.

2. En omsiggribende forfladigelse af begreber som ansvarlighed og konsekvens har gennem de senere år hærgnet samfundet og dets institutioner, – desværre kraftigt bakket op af poppede studieværter. Dette har medført, at uroen og mobningen idag ødelægger den daglige tilværelse for et stort antal elever og lærere. Og konsekvensen? Tjah, hvad gør man rent faktisk ved en elev, der systematisk ødelægger undervisning, lokale og kammerater? Svaret kender I alle: Faktisk intet.

Vi fornemmer, at man i efterskolen i langt højere grad formår at få de fleste elever til at indse, dels at vi alle »spiller på samme hold«, dels at langt det meste af det, du foretager dig, har en logisk og indbygget konsekvens, ikke blot for dig selv, men i lige så høj grad for dine omgivelser! Vi har naturligvis på de fleste efterskoler den helt naturlige regel, at det, du smadrer, erstatter du, – men derudover har vi tiden til at arbejde henimod, at de fleste elever i løbet af året begynder at indse sammenhængen i tingene: Når »du« ødelægger lokaler, undervisning og kammerater, ødelægger du samtidig det fællesskab, du selv har sagt ja til. Der-

ved opbygges gradvist en fornemmelse af, at netop du er et nødvendigt hjul i det store maskineri, og denne ide om den enkeltes ansvar overfor helheden er også med til at støtte den svage og skabe større tryk hos den usikre. Vi kendet godt modargumentet, at »I kan jo bare vise dem bort, hvis de opfører sig dumt...« Argumentet holder bare ikke, idet enhver seriøs efterskole netop ser det som sin fornemste opgave at søge at bevare alle eleverne på skolen hele året, og ikke bare vælge den tilsyneladende nemme løsning (også fordi det er tvivlsomt, hvilken elev man kan fylde den tomme plads ud med midt i et skoleår).

3. Fagkredsen i en folkeskole vil ofte være bestemt af et teoretisk fag-ræs, og man vil meget ofte se, at der i effektivitetens navn skæres ned på musik-kreative fag, – fag, der ofte ville kunne »redde« skoleforløbet for en bogligt svagere elev.

Efterskolen har mulighederne og friheden til at prioritere en meget bred vifte af valgfag og liniefag, – herunder fag som: Friluftsliv, yoga, psykologi, afspændingsmassage, fiskeri, sejlad, kanobygning, primitiv keramik, musical osv. foruden de mere almindelige kreative fag som alle mulige boldspil, syning, stoftryk mm. Det vigtige i denne sammenhæng er ikke fagenes mængde, men at de *ikke værdisættes*, – med andre ord, at yoga agtes og skemalægges på fuldt lige fod med udvidet engelsk eller badminton for begyndere! Filosofien bag dette er naturligvis, at enhver elev er god til et-eller-andet, og dette ene bør findes på hans/hendes skema! (folkeskolen har formentlig den samme grundide, – man kunne ønske, at myndighederne havde samme opfattelse...).

4. Klientellet i de to skolesystemer burde af natur være det samme. Alligevel er det en markant forskel: Eleverne i folkeskolen er til og med 9. klasse en kunstigt sammenbragt elevflok, hvoraf en del føler sig anbragt i et stift, bogligt system. Denne »tvangs-foranstaltning« kan medvirke til en modvillig holdning til lærere, undervisning og kammerater. I en efterskole har vi næsten udelukkende at gøre med elever, der (sammen med deres forældre) har *taget stilling* til deres skole-situation og har *valgt* at gennemleve deres 8.–10. skoleår på netop den bestemte skole, evt. blot eet af de nævnte år. Dette, at de har *valgt*, skaber næsten pr. refleks *en større motivation* hos den enkelte for at leve efter den enkelte skoles fagtilbud, »ideologi«, regelsæt og dagligdag – herunder naturligvis pligter m.h.t. rengøring, opvask osv.!

5. Endelig må nævnes det vigtige i, at elever og lærere ikke blot kender hinanden fra en skemasat undervisnings-situation fra 8–14.30, – men i høj grad kender hinanden fra utallige andre sammenhæng (næsten) døgnet igennem. Det betyder, at vi nemmere kan slette den be-rygtede »kløft« mellem lærer og elever, og vi lærer hinanden at kende i situationer, der i folkeskolen ville være utænkelige, – og vi for- nemmer det nødvendige i, at vi respekterer hinanden på godt og ondt – for at få fællesskabet, som vi alle er dele af, til at fungere. Adskillige tidligere kolleger fra folkeskolen har stillet undrende spørgsmål m.h.t. arbejds- tid og 11-timer-regel osv. Dertil må svares, at hvis man ønsker en stabil, rytmisk og fastlagt arbejds-dagligdag året igennem, så hold jer langt væk fra efterskolen!!! Men: Hvis du øn-

At gøgle er at leve, – at jonglere er lidt sværere ...

sker en arbejdsplads, hvor hver dag er ulig den foregående, hvor arbejdstiden nogle gange nærmer sig det afsindige, mens du til andre tider har oceaner af fritid, – og hvor hver dag stiller nye krav og udfordringer – ja, så prøv at overveje en årrække på en efterskole. Da vi i sin tid søgte over i efterskolen, hørte vi fgl. udsagn: Enten er du efterskolelærer i tre

måneder – eller for resten af livet... – og den mand havde ret!

For vores vedkommende er blot at sige: Vi har ikke fortrudt en eneste gang, siden vi sagde farvel-og-tak for nogle gode lære-år i folkeskolen, – for: Hvor *har* det været hårdt og krævende og givende, – og spændende, spændende...

Hva' si'r du? Ska' vi male alle vinduerne ...?

På vej mod 1992: De europæiske fællesskabers uddannelsespolitik og Danmark

Af Vagn Rask Andresen.

Vagn Rask Andresen er lærer fra Haslev Seminarium 1958, cand.pæd., adjunkt/lektor sammesteds. Fra 1978 arbejde for EF-Kommissionen med ansvarsområderne efteruddannelse af lærere og skole/hjem samarbejde i medlemslandene i relation til overgangsprogrammerne. 1987 assistance til Spaniens associering.

En generel holdning i Danmark til Fællesskabet er lunkenhed og manglende folkelig opbakning. »1992« vil næppe forbedre den situation. Men selv om lovgivning om undervisnings- og uddannelsesspørgsmål er og fortsat skal være et nationalt anliggende, så er undervisning og uddannelse dog selve kernen i den europæiske opbygningsproces.

Når det regner...

Danmarks Lærerforening har en medarbejder placeret i Bruxelles for bedre at kunne følge, hvad EF-kommissionen forbereder og gennemfører på undervisnings- og uddannelsesområdet. En af opgaverne synes at bestå i at informere læsere af »Folkeskolen« gennem artikler som den i foråret, der gennemgik et nyt oplæg om De Europæiske Fællesskabers undervisningspolitik i årene 1989-1992. Da den gruppe, hvori jeg arbejder, har været indblandet i oplægget, blev en kopi af artiklen sammen med andre fremlagt til efterretning på et af vore møder. Og som venteligt blev et indholdsreferat overdraget undertegnede som

danskkyndig. Desværre fokuserede kollegerne på, hvad der var umiddelbart forståeligt, nemlig den ordløse tegning, som ledsagede artiklen i lærernes officielle organ og som viser Mankenen Pis strintende ned på den lille havfrue eller Mor Danmark med flaget fra toppen på en EF-bygning. Fortolkningen er nem: EF piser på Danmark.

Der skal nok være dem, der mener, at illustrationen er helt fin og udtryk for en almindelig mening. Det sidste er sikkert rigtigt; det første kan diskuteres, men for en, der kender mange af de mennesker, hvis visioner og hensigter der således hænges ud, er tegningen misvisende. Denne artikel forsøger at give et mere nuanceret billede ved at informere om Kommissionens ideer og planer for perioden op til 1992, til tiden for det frie marked, der hvornår det end måtte være udbygget, vil ændre betingelserne for de næste generationer. Nogle af de igangværende programmer omtales ligesom planer, der især har relation til folkeskolen. Til sidst ses Fællesskabets uddannelsespolitik i lyset af danske interesser og holdninger.

..drypper det på degnen

Man kan indvende, at »sagens mest grundlæggende spørgsmål: Har EF kompetence på undervisningsområdet?« – som det formuleres i den nævnte artikel – derved forbigås. Derfor nogle bemærkninger:

EF's grundlov, Romtraktaten, udtaler sig ikke om undervisning; derimod taler den om faglig uddannelse, hvor Kommissionen da også har taget en række initiativer. Medlemslandene står alle på det standpunkt, at lovgivning vedrørende undervisning er og fortsat skal være et nationalt anliggende.

Spørgsmålet om harmonisering er således ikke på dagsordenen og vil næppe være det i overskuelig tid alene af den grund, at landene har interne harmoniseringsproblemer. (Hvor længe varer det mon, før undervisning i de tyske Länder eller i ILEA (Inner London Education Authority) er harmoniseret?)

Medlemslandene er derimod de sidste ti år indgået i et samarbejde, hvor gensidig inspiration og fælles udviklingsprogrammer har været det centrale. På en række områder har dialog og aktiviteter været til støtte for udviklingen af den nationale politik. Der er enighed om, at dette samarbejde fungerer og at det bør udbygges yderligere, også i lyset af den øgede samhørighed, der er en vigtig side af det indre marked. Det »grundlæggende spørgsmål« har overvejende teoretisk interesse, når samarbejde og gensidig inspiration de facto er iværksat til landenes tilfredshed.

Nedtælling: Om 1130 dage...

Formålet med det indre marked er at styrke den økonomiske og samfundsmæssige samhørighed mellem medlemslandene ved først og fremmest at fjerne fysiske, tekniske og skattemæssige barrierer for virksomheder og handel, så der bliver fri bevægelighed af kapital, varer og tjenesteydelser for 325 mio. mennesker.

De kommende års omvæltninger vil give problemer for landene som for den enkelte, så det er vigtigt at være forberedt. EF-Kommissionen taler i den forbindelse om »den sociale dimension«, der udtrykker at alment menneskelige, arbejdsmæssige og samfundsmæssige forhold må inddrages. Det indre marked vedrører altså også forhold på arbejdsmarkedet, arbejds-

miljø, uddannelsespolitik og fri etableringsret. Vilkårene for den enkelte er en dimension, som i stigende grad optager sindene, for uden borgernes accept og aktive støtte opbygges intet folkenes Europa og intet velfungerende marked. Et væsentligt element er den frie bevægelighed for personer, dvs. at man i princippet kan nedsætte sig overalt i medlemslandene, og at de fleste højere uddannelser skal være gangbare i andre EF-lande. Men det vil jo betyde, at de der flytter rundt må garanteres social beskyttelse som f.eks. sygesikring og mulighed for undervisning af deres børn. Denne komplekse situation har implikationer for undervisning og uddannelse. I oplægget om 1989–1992 siges det, at »hvis Europa ikke investerer i den nuværende og kommende arbejdsstyrkes færdigheder, alsidighed og iværksætterevne, vil Europas konkurrenceevne samt evne til at forny sig, til at skabe velstand, trivsel og bedre sociale kår for borgerne svækkes. I dette perspektiv er undervisning og uddannelse selve kernen i den europæiske opbygningsproces«.

Undervisning og uddannelsesbidrag til det indre marked må ses i sammenhæng med, at udviklingen vil stille stadig større krav til arbejdsstyrken og følgelig kræve et højere grunduddannelsesniveau; at det vil være nødvendigt at reagere hurtigt på ny teknologi, hvilket vil kræve betydelig fleksibilitet i virksomheder og i undervisnings- og uddannelsesinstitutioner, at det bliver endnu vigtigere, at kvinder ansættes i traditionelle mandefag; og at økonomisk aktivitet i stigende grad vil blive europæisk orienteret, hvorfor europæisk erfaring, sprogkundskaber og uddannelse vil komme mere i kurs.

Konsekvenserne for uddannelsespolitik på nationalt og fællesskabsplan er ikke svære at få øje på:

- skolenederlag må begrænses, så færrest mulige kommer ud på arbejdsmarkedet uden grundlæggende kvalifikationer;
- undervisningssystemerne må blive hurtigere til at indstille sig på ændringer, og må blive mere lydhøre overfor »kundebehov« og lokale særpræg,
- undervisning/uddannelse må i højere grad blive et fælles ansvar for skole, arbejdsmarkedets parter, organisationer, forældre osv;
- foretagsomhed, iværksætterevner og tilpasningsevne vil blive fremhævet;
- vejledning og oplysning for unge må gives større prioritet;
- initiativer, som opmuntrer unge piger til at overveje et bredere spektrum af uddannelser og beskæftigelse, bør fremmes;
- efteruddannelse og livslang uddannelse vil blive væsentlige emner;
- aktiviteter, som fjerner hindringer for personers og ideers fri bevægelighed, må fremmes.

Fællesskabets handlingsprogrammer

Væksten i omfang og antal af fællesskabsaktiviteter på dette område har været betydelig, som det ses:

- undervisning for indvandrere og deres familier;
- indførelse af informationsteknologi i skolerne;
- lige muligheder for piger og drenge i undervisning (IRIS);
- samarbejde om højere uddannelser (COMETT, ERASMUS);

- samarbejde om erhvervsuddannelse (PETRA);
- unges overgang fra skole til arbejds- og voksenliv;
- Styrkelse af den europæiske dimension i skolerne;
- forbrugerundervisning;
- bekæmpelse af skoletræthed og analfabetisme;
- særundervisning af handicappede unge;
- samarbejde om læreruddannelse;
- støtte til udveksling af unge (YOUTH FOR EUROPE);
- samarbejde om statistiske data/dokumentation om underv.

De senere års stadig flere tiltag indebærer en risiko for fragmentering og spredning. Det ene formål med oplægget om tiden mellem 1989 og 1992 var derfor at sikre kontinuitet og klarhed; det andet at klarlægge hvorledes undervisning og uddannelse i praksis kan bidrage til gennemførelsen af det nye marked.

Svaret er en trefløjet målsætning:

- 1) Undervisning og uddannelse er centrale for holdningsændringer. Derfor må initiativer, fornyelse og foretagsomhed opmuntres på alle niveauer, lige som sammenfaldende synspunkter og samhørighed må opmuntres overalt, hvor dette er muligt uden at skade de rige traditioner for forskelligartede undervisningsformer i Fællesskabet. I den forbindelse ser Fællesskabet det som en opgave at udvikle et sammenhængende kvalifikations- og bedømmelsessystem samt at forbedre undervisningen i fremmedsprog.
- 2) Undervisning og erhversliv må i højere grad integreres.
- 3) Uddannelsespolitik må bidrage til at be-

grænse regionale forskelle, så mindre udviklede egne ikke lades i stikken.

Et gennemgående træk ved alle handlingsprogrammerne er støtte til medlemsstaternes bestræbelser på at højne unges færdigheder og kvalifikationer. Det er tilfældet, når Fællesskabet støtter fri bevægelighed for faglærte ved at søge gensidige godkendelser af diplomer; det gælder ved praktik i fremmede firmaer og ved forbedring af sprogundervisningen, som er en akilleshæl for europæisk integration.

To programmer på universitetsniveau – COMETT og ERASMUS – drejer sig om at skabe tættere forbindelse mellem universiteter og højere læreanstalter i Fællesskabet.

COMETT handler om samarbejde mellem universiteter og erhversliv med henblik på avanceret uddannelse i ny teknologi, mens ERASMUS tilbyder studerende semestre i udlandet. Disse programmer vil hjælpe med til at nedbryde eksisterende administrative grænser og fremme den gensidige anerkendelse af akademiske kvalifikationer. Begge har haft succes: COMETT har modtaget 2.600 projekter og har kunnet finansiere 618, har betalt for 1.067 praktikophold i udenlandske firmaer og for 73 tværnationale kurser for både universitetslærere og folk fra erhverslivet. ERASMUS har bevilget 3.000 studerende studielegater; behovet var imidlertid fem gange større end de til rådighed værende midler. 850 læreanstalter er allerede med.

December 1987 vedtog Rådet, at »alle Fællesskabets unge, som ønsker det, bør kunne få en erhvervsuddannelse af et, to eller flere års varighed oven i deres obligatoriske skolegang«. I overensstemmelse med beslutningen, der jo ikke mindst skal støtte Middelhavslandene, vil

der blive oprettet europæiske uddannelsespartnerskaber, som samler undervisningsmyndigheder, arbejdsformidling og arbejdsmarkedets parter i en koordineret indsats for at tilbyde unge kombinerede arbejds- og uddannelsesmuligheder. Kernen bliver at opbygge programmer, som tilbyder kompetencegivende

uddannelse og som derved tillader unge voksne at komme videre i deres karriere. Veltilrettelagt vejledning og rådgivning bliver en vigtig faktor.

Den seneste meningsmåling, der gennemførtes af Kommissionen af Eurobarometre, viser, at selv om mange unge er åbne for og villige til at

Konference i Treviso, Italien, om undervisningsbetydning i et landbrugsområde.

udnytte »The European Connection«, er deres generelle viden om Fællesskabet og dets udvikling ringe. De unge må forberedes til at forstå konsekvenserne af den europæiske forbindelse, især i deres søgen efter fred og stabilitet i den verden, de er i færd med at skabe. De må være rustede til at overtage deres rettigheder som vælgere, også til et direkte valgt Europa-Parlament. Men ser man bort fra de højt uddannede, som altid har haft muligheder for kontakt og oplevelser i udlandet, mangler det store flertal af almindelige unge sådanne muligheder.

Dette var baggrunden for, at Rådet i maj dette år vedtog »UNGDOM FOR EUROPA«-programmet, der til 1991 vil berøre ca. 30.000 unge. Programmet tilbyder udvekslinger med grupper fra andre lande for unge mellem 15 og 25. Programmet kan ikke bruges i forbindelse med undervisning, men sigter på ungdomsorganisationer, foreninger osv. og unges oplevelseshorisonter.

Det afhænger fortrinsvis af lærerstandens kvalitet, om Fællesskabets aktioner bliver en succes og kan bidrage til at højne undervisning i medlemslandene. Ud fra den befolkningsmæssige situation med faldende elevtal og et stabilt lærerkorps med ringe udskiftings- og ansættelsesfrekvens må der lægges vægt på deltagelse i efteruddannelse og på at fremme, at den er af høj kvalitet.

På basis af en nylig undersøgelse af læreruddannelsesstrukturen i medlemslandene har drøftelser med både lærere og politikere vist, at der er interesse i samarbejde på europæisk plan. Først og fremmest synes der at være behov for en fortløbende dialog med og mellem planlæggere og uddannere af lærere, hvorom

der vil komme forslag i 1989. Kommissionen har nu fastlagt, hvorledes den ønsker artikel 48 i Romtraktaten anvendt på områder af den offentlige sektor. Som et resultat heraf vil uddannede lærere for fremtiden klart være omfattet af traktaten og have ret til at søge stillinger i andre medlemsstater. På fællesskabsplan kunne man endvidere fokusere på nogle nøglefaktorer, hvor Fællesskabets mellemkomst ville give medlemslandenes indsats en mer-værdi. Det kunne eksempelvis være sprog læres grunduddannelse, hvor de obligatorisk tilbringer en periode i udlandet; efteruddannelse af sprog lærere, som får ret til et semester i udlandet hvert 5. år; eller fællesudgivelser af undervisningsmateriale og radioudsendelser.

Et stort EPOS?

Nationale ønsker om at højne kvaliteten af den grundlæggende undervisning og de fortsatte uddannelser – altså undervisning af de 6–19 årige afspejles i mange medlemslandes reformer af opbygning, indhold og metoder i denne undervisning. Flagskibet blandt Fællesskabets handlingsprogrammer i årene 1977–1987 var overgangen fra skole til arbejds- og voksenliv programmerne. Der er et stærkt ønske i landene om at følge dette allerede vel-etablerede samarbejde op og kapitalisere de rige erfaringer, som der blev indhøstet i nye initiativer.

Hvornår et stort program kan iværksættes er endnu ikke klart, men omridset af EPOS (European Programme on Secondary Education) er fastlagt. Det nye initiativ skal styrke undervisningssystemernes evne til at lede og styre innovation, så at de kan reagere hurtigere på forandringer såvel som på individuelle be-

hov. Tiltagene bør være bygget på skolebase-rede udviklingsprojekter og efteruddannelse af lærere som væsentlige midler.

Den økonomiske støtte vil nok blive spredt tyndt ud, men til mange, hvor de foregående programmer støttede relativt få massivt på basis af, at det denne gang snarere er opgaven at iværksætte og gennemføre ny god praksis end at afprøve ideer. Aktiviteterne skal især fremme:

- samarbejde mellem undervisning og arbejdsliv
- skolens rolle i vejledningsprocessen
- kampen mod skolenederlag/hjælp til svage elever
- efteruddannelse af lærere
- lige muligheder for de to køn
- et bedre skole-hjem samarbejde.

Fællesskabets politik – og Danmark

En generel holdning i Danmark til Fællesskabet er lunkenhed. Er der ikke tale om direkte modstand, er ligegyldighed ofte tilfældet. Det hænger sammen med, at begge politiske fløje i dansk politik er uklare (Socialdemokratiet) og tøvende (de Borgelige) i deres EF-politik af frygt for stemmetab. Resultatet er manglende folkelig opbakning.

»1992« vil næppe forbedre den situation.

Mange fokuserer på truslen, at Danmark opluges som et tysk Nordmark. (Et sandsynligere scenario er vel, at anonyme bankmænd sætter landet under administration på grund af udlandsgældens størrelse). Andre steder er man mere optaget af udfordringen, af hvad der ligger af muligheder i et integreret Europa. Fællesskabets dynamik er et seriøst bud på et

Europa, som ellers synes uden realiserbare visioner. Nationalstaterne vil ikke forsvinde, men deres magt formindskes, når økonomi, teknik og forurening ikke længere respekterer grænser.

Danmark deltager på lige fod med andre lande i handlingsprogrammerne. Enhver, der har fulgt de senere års skoledebat vil kunne konstatere, at den hjemlige udvikling forløber parallelt med den europæiske, hvilket nogle nøglebegreber vil kunne vise: skolen som kulturcenter; skoler som autonome enheder; forældres deltagelse i skolens styrelse; midler til udviklingsarbejder; en åben skole for børn og voksne; færre barrierer mellem fagene; bedre balance mellem boglige og praktisk/musiske fag; undervisning i moduler; årsnormer for lærere; tættere kontakt mellem skole og lokalsamfund/arbejdsliv; samarbejde mellem forskellige skoleformer osv.

På de nævnte områder har Danmark mere at tilbyde end det modtager og har derved haft en større indflydelse end landets størrelse berettiger til (af 65 tilfældige europæere vil kun én være dansk; 13 vil være tyskere. Ikke desto mindre synes mange danskere at mene, at deres ideer per se bør nyde fremme, da alt andet er urimeligt). De skolemyndigheder og lærere, som har deltager i aktionsprogrammerne har dog den erfaring, at man får meget i form af inspiration, ny praksis og nødvendigt udsyn. Skolens indstilling bestemmes af den nationale politik og lærernes holdninger. Danmarks Lærforening har blandt andet modsat sig reglerne om lærernes mobilitet. Objektivt set er det langt sandsynligere, at danske lærere magter et fremmedsprog og derfor kan undervise udenlands end at et større antal udenlandske lærere

taler dansk. Lærernes formand udtalte i Politiken, at »Vi synes, det er udmærket, at man kræver dansk statsborgerskab af folkeskolelærerne. Hvad skal vi f.eks. med en forkølet italiener...?« En læser fandt, at »Ordene skurrede«, og så et paradoks og hykleri i, at dørene åbnes for eksotiske indvandrere og flygtninge, mens EF-borger fra det nære udland mistænkeliggøres og holdes ude. (Politiken 31.8. og 5.9.1988).

I det større perspektiv har politikerne i en si-

tuation, hvor Danmark *er* med i Fællesskabet, en forpligtelse til at gøre konsekvenserne – en aktiv medleven og positiv indsats – klar for befolkningen, hvis ikke toget skal køre uden at Danmark er med til at bestemme fart og retning. I undervisningssektoren vil erfaringsudveksling, udviklingsarbejde og andet internationalt samarbejde hjælpe skoler og lærere ud af deres isolation og forbedre børns og unges livsmuligheder. Og der er jo det, det drejer sig om.

Beretning om undervisningsåret 1987/88

Af Johs. Honoré.

Seminariernes situation.

Pædagogiske engagementer:

Folketingets tiltag med først 10-punktsprogrammet om forsøg i folkeoplysningen og fritidsundervisningen, som nu er afsluttet og ved at blive rapporteret og vurderet, og nu 7-punktsprogrammet om udvikling af folkeskolen og skolen som lokalt kulturcenter, der udfolder sig med forsøgsansøgninger fra januar, er to væsentlige udfordringer for seminarierne. Forsøgsprogrammerne hænger jo nemlig sammen via tanken om skolen som lokalt kulturcenter og »Lærerseminarierne udvikles til pædagogiske centre, hvorfra lokalsamfundenes skoler i højere grad kan hente inspiration og støtte for den faglige og pædagogiske udvikling« (punkt 6). Den kraftige samfundsudvikling og omlægningen af vores fritidsliv stiller sine krav til nytænkning og forsøg. Selvfølgelig skal seminariernes formål, læreruddannelsen, være det fortsat højest prioriterede i den daglige virksomhed, men i årets løb har det vist sig, dels fra folketingets uddannelsesudvalg, dels fra Udviklingsrådet, at man har til hensigt at lade kvalificerede seminarielærere udføre forsknings- og evalueringsopgaver i forbindelse med 7-punktsprogrammets forsøgsudfoldelse. Seminarielærere kan have kva-

lifikationerne dertil, og forvalter de, som får opgaverne, dem på den rigtige måde, kan den 4-års periode, som er indledt i 1987 med over 4300 forsøgsansøgninger til Udviklingsrådet, gå hen og blive et væsentligt statusløft for lærerseminarierne som pædagogiske forsknings- og efteruddannelsessteder med god spredning ud over hele landet, men sandelig også i 10-punktsprogrammets ånd som decentrale beredskabsbaser for det tydeligt stigende folkelige krav om at få kvalificeret oplysning, ikke blot i universiteternes specialiserede forstand, men i den emne- og årsagssammenhæng, som ofte går på tværs af fagene. Vil og kan seminariernes lærerkorps tage denne udfordring op, så er tiden inde nu til, at vi viser, hvad vi evner.

Haslev Seminarium er blevet ønsket som samarbejdspartner i foreløbig 8 projekter, hvoraf til nu 2 er bevilget støtte af Udviklingsrådet. De begynder fra næste undervisningsår. Endvidere har vi selv søgt penge til løsning af en forskningsopgave over tre år i det område, hvor vi længe har været blandt de førende: Miljøundervisning baseret på børnenes oplevelse af den natur de og vi selv er del af. Det er Ellis Borchert der er drivkraft i dette arbejde.

Perspektivudvalgets arbejde er afsluttet ved rapport fra formanden, professor ved Danmarks Lærerhøjskole Jørn Lund og andre udvalgsmedlemmer. »Pejling og perspektiver« er en drøftelse ikke alene af spørgsmålet om grundlæggende kundskaber, men også af fælles og individuelle værdier. Her godt tretten år efter indoktrineringsdebatten, hvor lærerne forskrækket lukkede munden i holdnings-spørgsmål, hunger samfundet og specielt

børn og unge efter personlige holdningstilkendegivelser – både til forbilleder og til at reagere imod for at finde egen identitet.

Jeg har tidligere fremsat det synspunkt, at forholdet er symptom på en manglende forældrepolitik, og jeg mener stadig, at skolen skal vogte sig for at overtage forælderrollen for børn og unge. Samtidig må jeg dog erkende, at udviklingen lige så stille glider i den retning, og så længe der ikke træffes politisk beslutning om andet, bliver skolen nødt til at tage sig af de identitetsproblemer, som børnene og de unge møder op med, fordi de ikke får udspil andre steder fra.

På Haslev Seminarium har vi jo drøftet holdningsspørgsmål i undervisning og skolemiljø længe, men specielt i år har vi med interesse-rede lærere fra en række af vore praktiskoler begyndt en drøftelse af værdispørgsmålene. Else Marie Schouborg – selv medlem af baggrundsudvalget for Perspektivudvalget – og Ejvind Nørby har været initiativtagere i denne drøftelse, som jeg også selv har deltaget i. Vi skylder her de deltagende praktiskolers lærere tak for den energi, de lægger i dette stykke arbejde, som vi naturligvis fortsætter og vil inddrage »Pejling og perspektiv«s synspunkter og mange andre i.

Således arbejder formodentlig hvert seminarium sammen med sit oplands skoler – en proces, der kræver både kræfter og fantasi og kan opleves som forvirrende, fordi man ikke kan overskue den samlede hensigt og mening i de mange udadrettede engagementer, men også en proces som vil vise sig frugtbar, fordi det nærmere samarbejde med lærere i folkeskolen er en vigtig justering for seminarielærere i en periode, hvor hvad man har kaldt »forgubnin-

gen« er en risiko på grund af nedskæringerne konsekvenser.

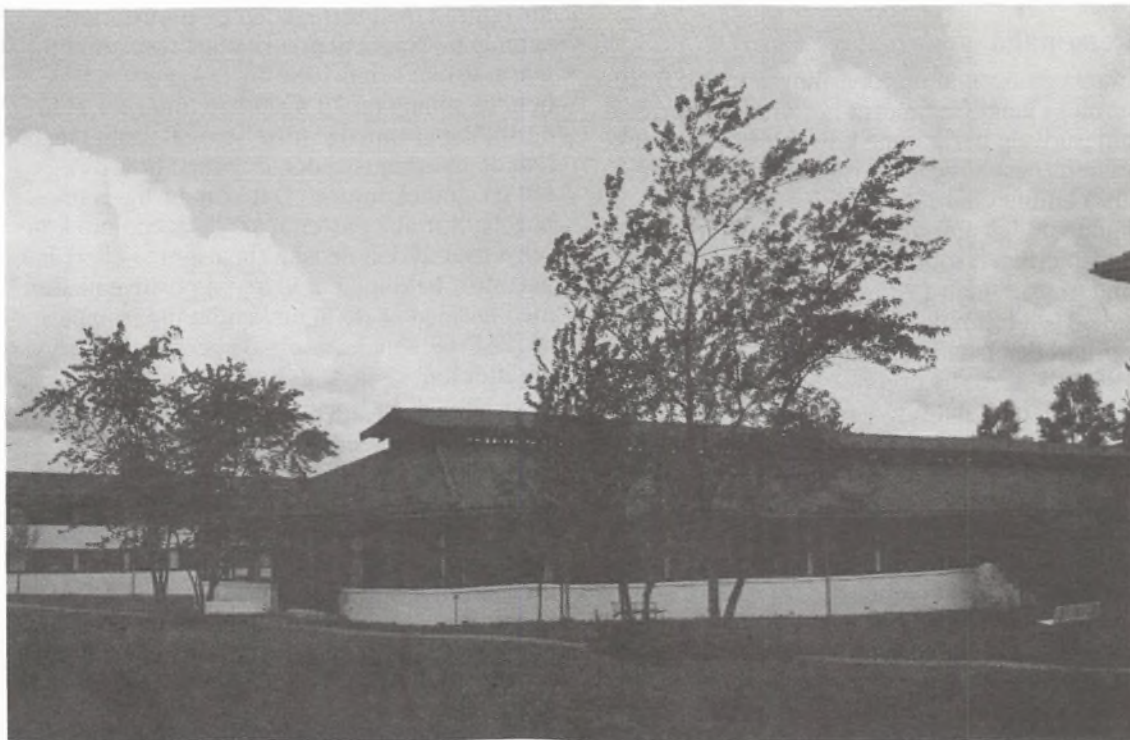
Lærerne på vort seminarium tog i august 1987 en vigtig beslutning, nemlig at gå ind i internationalt samarbejde som medlem af ITE (Innovation of Teacher-Education), en lille uformel, men desto mere arbejdsduelig »udviklingsgruppe« af lærerseminarier i Sverige, Norge, England, USA, Belgien, Holland og Vesttyskland, ialt 17 seminarier, hvoraf vi er den eneste danske læreruddannelsesinstitution. Arbejdsformen er »Joint Study Programmes«, som man hver især deltager i med så mange interesserede lærere som muligt, der udveksler ideer og erfaringer omkring emnerne, dels i korrespondance, dels gennem upretentiøse møder og konferencer. Således deltog Ellis Borcher i en konference i Stockholm i oktober 1987 om »Environmental Education«, og hun var med i maj 1988 til at planlægge et større møde i samme emne. Addi Vaupel var sammen med to studerende i februar til et ugemøde i Lüneburg om »Music and the Child«.

Carsten Spannow deltog i september 1988 sammen med 6 biologistuderende i et »Environmental Education«-seminar, som startede i Sonnenberg, Harzen, gik videre til Vest-Berlin og sluttede i Kristianstad med studium af forskellige former for forening og debat om pædagogiske konsekvenser. Else Marie Schouborg har udarbejdet udkast til et nyt JSP-emne »Health-Education«, som Haslev Seminarium så vil være »ankermann« for udviklingen af i fællesskabet. Denne ekstra indsats, som medlemskabet af ITE kræver, tager selvfølgelig både kræfter og tid, men sammen med de andre udadvendte arbejder vil den utvivlsomt være en gavnlig udfordring for vort daglige ar-

bejde med læreruddannelsen og altså komme vore studerende til gode både i afsmitning i undervisningen og i form af deltagelse i de møder og konferencer, hvor studerende inviteres med i det internationale samvær om udviklingen af fag og pædagogik.

De landvindinger, seminarierne gør – og her altså ikke mindst Haslev Seminarium lægger sig i selen for – kan blive frugtbare for lærer-

uddannelsesudvalget, kaldet LU 87, hvis arbejde begyndte i november 1987. Lektor Else Marie Schouborg er medlem af udvalget. Det fik som kommissorium at vurdere den hidtidige uddannelse af 1966 med efterfølgende revisioner og ud fra en pejling af folkeskolens behov og af andre landes undervisningsudvikling som mulige inspirationer at skrive betænkning til ny læreruddannelse til brug i begyndelsen

Haslev Seminarium – i modvind.

af 90'erne. Som nævnt sidste år er forstander Hans Henningsen, Askov Højskole, formand. Der er således meget opbrud fra de hidtidige faglige og pædagogiske baner på trods af nedskæringerne siden 1975, der efterhånden har barberet institutionerne små og ind til benet. Det gør naturligvis ondt og trykker stemningen mange steder, også hos os, men vi har hidtil klaret os relativt bedre takket være vor for-sigtige ansættelsespolitik og vil gøre det også i undervisningsåret 1988/89.

Personalia:

Planlægningen af undervisningsåret 1988/89 er nu så langt fremme, at bestyrelsens forretningsudvalg har kunnet konstatere, at der ikke er lærerbeskæftigelsesproblemer i det. Vi er altså endnu et år i den heldige situation at kunne undgå afskedigelser af lærere, trods de nedskæringer, som i stigende grad har ramt seminarierne siden 1975, men skrappt for mange siden 1984. Imidlertid må vi imødesee, at de opsparede afspadseringstimer i sommeren 1989 vil være stort set opbrugt, hvorfor vi må regne med, at det bliver nødvendigt, at en del af lærerne overgår fra hel stilling til kvotaansættelse. Erfaringen har imidlertid lært os, at det hidtil er gået os bedre, end vi regnede med, så lad os fortsat disponere klogt, ikke tage bekymringer mere på forskud end nødvendigt og fortsat regne med, at »heldet står...« Lektor Gerda Fleischer har efter 26 års ansættelse ved seminariet søgt og fået bevilget aldersbegrundet pension fra udgangen af juli 1988. Gerda Fleischer har ydet en væsentlig indsats i sine discipliner indenfor musikundervisningen: sang og klaver og betydet meget

kollegialt, ikke mindst ved seminariets fester (se andetsteds i årsskriftet).

Sekretær på studiekontoret gennem 9 år Mona G. Hansen har forladt os pr. 31. marts til fordel for andet arbejde. Hun har været en værdsat medarbejder i mange sammenhænge. Hendes fratræden aktualiserede den nedskæring af kontortimetallet, som har været nødvendig for os gennem et stykke tid på grund af vores nuværende seminariestørrelse. Da der derefter kun var 10 ugentlige timer tilbage til genbesættelse af sekretærposten, har jeg – efter samråd med formanden og ministeriet – set mig nødsaget til at afskedige vores biblioteksassistent siden 1986 Inge Aggersbo fra hendes stilling på 20 ugentlige timer for at få en stilling af rimelig størrelse og fleksibel mellem de to arbejdssteder, dog med hovedvægten på studiekontoret. Det er naturligvis ubehageligt for alle parter at skulle acceptere konsekvenser af den nedskæring, som vi ellers har haft stort held med at klare på positive måder, men hermed er de til nu kendte tilpasninger på TAP-personalets område gennemført, så vi herefter kan vente stabilisering.

Vort samarbejdsudvalg har, efter at kontorelev Asger Ring blev udlært i september 1987, samtykket i, at vi vendte tilbage til vort tidligere antal – ialt 5 – af langtidsledige i jobtilbud – en ejendommeligt husholdning for staten i stedet for at give os konstant, hvad vi nogenlunde konstant har haft brug for, siden ordningen blev indført for snart 10 år siden. Ordningen hjælper os under alle omstændigheder til at overkomme, hvad vi ellers ville have svært ved at nå, og den giver os oftest gode medarbejdere i de 7 måneder tilbuddet varer. I det forløbne år har vi haft først Jonna Frederiksen og

nu Annemarie Markvartsen i kantine og kollegium. I AV-centralen, på biblioteket og kontoret hjælper Birte Andresen os på meget engageret måde. Randi Pedersen har først hjulpet os som kontorvikar og fra april i jobtilbud på regnskabs- og studiekontoret med dygtighed. Annette Blichfeldt er kontorvikar, indtil kombinationsstillingen som sekretær på studiekontoret og som biblioteksassistent bliver besat. Fra 1. august 1988 blev Randi Pedersen ansat i denne kombinationsstilling. Knud Nyrnberg hjælper pedellerne med at passe parken og alt det andet forefaldende, som er vigtigt, for at vores hverdag kan glide godt.

Studerende.

Seminarieret havde på indberetningsdagen 1. september 1988 167 studerende og 79 eksterne enkeltfagskursister. Der var ialt i sommeren 1988 mere end 184 henvendelser. Heraf ansøgte 147, hvoraf 59 1. prioritet pr. 1. juli og 37 i august. Vi optog ialt 56 førsteårsstuderende på de to hold, som var tildelt os som kvote. Årgang 86 og 87 synes helt klart at være mere målrettede og stabile i uddannelsen. Det må hænge sammen med, at lærermangelen i vort område nu står klar for alle, og med at arbejdet som lærer er på vej til at blive mere attraktivt på grund af skolernes udvikling. På grund af de fortsat mindre attraktive lønninger ligger interessestigningen mest hos kvinder. Skal en kønskvotering i området lykkes – og det bør den af hensyn til børns og unges skoleoplevelser – så skal lærernes arbejde værdsættes mere kontant. Det fortjener de også. De arbejder med landets vigtigste råstof. Vort DSR (De Studerende Råd) er fortsat i god aktivitet og betyder meget for vores stu-

derendes forhold på og bevidsthed om seminarieret. Man har taget initiativ til udgivelse af et internt blad »Sem-sala-bim«, som foreløbig er udkommet i to numre.

Undervisning.

Liniefagene for årgang 87 realiseres som planlagt, og vi kan glæde os over i år at holde ord overfor det, vi har lovet de studerende i ansørgesfasen. Hvad angår liniefagstilbuddet til årgang 88 har bestyrelsens forretningsudvalg besluttet sig for en fleksibel model, som kombinerer årgangslæste fag over tre års undervisning med samlæste fag, hvor to årgange undervises sammen i toårigt forløb. En sådan model synes at være både konkurrencedygtig udadtil og tilpasningsmulig under de decentrale forholds tildeling af undervisningstimer.

Ud over de pædagogiske initiativer, som jeg har fortalt om i indledningsafsnittet, kan jeg meddele, at den liniefagspraktik, der skulle have været indført fra indeværende år, blev ophævet af ministeriet i januar, fordi man her kunne spare godt 3 millioner. Det er svært at ærgre sig, for hvad var alternativet!

Vestsjællands amt har efter kurset for indvandrerlærere i marts-april 87, hvor vi gjorde nogle ikke så flatterende begyndererfaringer, bedt os om at holde endnu et kursus i april, og endvidere påbegynde uddannelsen af et hold indvandrerlærere efter en ny 150 timers-ordning, hvor vi kan se, at ministeriet i opbygning, ord og vendinger er inspireret af det uddannelsesforslag, en gruppe lærere her ved seminarieret udformede i vinteren 86/87. Vi har nu afsluttet kurset og kan notere os meget bedre held end med de første forløb. Det ser ud, som om vi er ved at skabe os en niche her.

Efterårets fællesarrangementer prægedes af arbejde med temaet »Fremtidens skole«. Den 23. september kom repræsentanter for Danmarks Lærerforening, Dansk Magisterforening og Lærerstuderendes Landsråd og belyste emnet, og den 8. oktober indbød seminariet på pædagogisk fagudvalgs initiativ til konference om »Fremtidens skole«. Der blev 235 deltagere fra oplandet og fra seminariet. Det var en fin dag, ikke mindst takket være overlæge Poul Riis' meget inspirerende foredrag om værdiernes rolle i fremtidens skole.

Samme pædagogiske fagudvalg stod bag temadagen om »lærerroller« den 25. februar, hvor studielektor Holger Henriksen var den vise inspirator til en dag med mange dejlige indslag fra studerende og lærere.

En konference den 25. april om »Skolen som lokalt kulturcenter« arrangeret i samarbejde med Amtscentralen har måttet aflyses på grund af Ole Vig Jensens deltagelse i valgkampen og en for svag tilmelding – åbenbart ikke det helt rigtige tidspunkt på året at arrangere konference, der fortrinsvis appellerer til lærere.

Konferencen den 2. maj om »Sundhed – idealer og muligheder«, arrangeret i samarbejde med Forebyggelsesrådet blev til gengæld en vellykket dag.

Forårskabaretten er blevet en sådan manifestation af det musikalske og dramatiske liv på stedet, at den må nævnes i forbindelse med undervisningen, som den er en festlig og samlende frugt af.

Endelig skal blandt fællestimearrangementerne nævnes musikgruppen Bazaars optræden her den 22. april. Det var en meget fornem oplevelse at høre Peter Bastians, Anders Kop-

pels og Flemming Quist Møllers instrument-sammenspil af en karat, man ellers sjældent møder. Arrangementet skete af hensyn til økonomien i samarbejde med Haslev Gymnasium.

Bygninger og lokaler

De problemer med hovedbygningens facade og mellembygningen mellem B og C-bygningerne, som jeg omtalte sidste år, er fortsat ikke løst, og opgaven er for stor til at kunne klares under 1988-bevillingen. Vi har ekstrabevillingsansøgning liggende i ministeriet om sagen. I AV-centralen og formningslokalerne er en række miljøproblemer, som Arbejdstilsynet har påtalt, blevet løst gennem etablering af tidssvarende udsugningsanlæg og afskaffelse af off-set-trykning.

Økonomi.

Finansåret 87 har været vanskeligt at få til at nå sammen, ikke mindst fordi der kom udgiftsstop i midten af oktober, hvor størstedelen af bevillingerne var brugt, og derefter blev vi ramt af en række nødvendige større reparationer. Året endte med et merforbrug på de operationelle forbrugskonti på små 60.000 kr. Da der er indført repressalier fra ministeriet for merforbrug, må vi herefter arbejde med en reserve, som gør, at vi har sikkerhed for at kunne klare os.

Bevillingerne for 1988 er en anelse bedre end i 1987. Det skyldes, at ministeriet vil have bygningerne ordentligt vedligeholdt, så det giver ikke bedre forhold til de øvrige forbrugsområder.

Rigsrevisionen havde i august 1987 bemærkning til AV-centralens regnskabsoverskud.

AV-centralens relative selvstændighed som forbrugsforening styret dygtigt af lærere og studerende har hvilet på en aftale mellem bestyrelsen ved forretningsudvalget og lærerrådet og De studerendes råd. Konsekvensen af Rigsrevisionens bemærkninger blev, at bestyrelsen søgte efter uformel rådføring med UM at forhandle en aftale med Lærerråd og DSR, som UM så kunne godkende. Det lykkedes ikke at få en aftale i stand til godkendelse i tide, inden Rigsrevisionens efterhånden tilkomne frist udløb. Resultatet blev derfor ophævelse af AV-aftalen, og det medførte megen utilfredshed blandt lærere og studerende. Til en aftale, som UM kan godkende, kan forhandles, har jeg overtaget det administrative i AV-centralen, og regnskabet optages i seminariets regnskab.

Afsluttende konklusioner.

Året har haft flere problemer og kriser, end vi tidligere har måttet gennemleve, og måden, de er blevet løst på, har nok været præget af de mange pres vi er ude for for tiden. Når det er sagt, må dagligdagens gode undervisningsmiljø takket være lærernes og de studerendes indsats også nævnes. Det er det vi lever for og af og må søge at bevare trods de vanskeligere tider, som dette år nok er en forsmag på, og som vi skal vænne os til at være rustet til at klare os igennem til »vågeblusset« igen skal skrues op.

Ansvar for os alle fra bestyrelse til lærere og studerende er at klare os igennem de smalle år.

Johs. Honoré.

Musikuge i Lüneburg.

Haslev Seminarium har i læseåret 87/88 indledt et samarbejde om et internationalt fornyelsesarbejde, der gennemføres af 16 læreruddannelsesinstitutioner i England, Holland, Belgien, Tyskland, Sverige, Norge og Nordamerika, og som har navnet ITE, der er en forkortelse af »Internationalisation and innovation of Teachers Education.

Dette samarbejde foregår gennem studiekredse på tværs af disse landes grænser til fordel for børns udvikling. Aktuelle udviklingsemner som sundhedsforståelse, computeren i undervisningen, miljøundervisning, musikopdragelse og meget mere bearbejdes hvert sted, og erfaringerne udveksles med de øvrige til fælles inspiration og udvikling.

På denne baggrund blev en gruppe fra seminariet sendt afsted til musikkonference på Hochschule Lüneburg i ugen 13 – 21 februar 1988. Gruppen bestod af 2 musikstuderende fra II årgang, Eva og Anders, – og musiklærer Addi Vaupel.

Dagen før afrejsen fik gruppen på højtidelig vis overrakt konferencemapper og billetter af rektor Johs. Honoré.

Selve forberedelsen til gruppens deltagelse i konferencen var sket i største hast, idet arrangørerne i Lüneburg i første omgang troede, at Haslev var en by i Sverige. Misforståelsen blev dog rettet pr. telefon, og den officielle invitation nåede frem få dage før konferencens start.

Turen til Lüneburg varede 6 timer, og ved ankomst til banegården blev gruppen modtaget af de tyske værter, der havde påtaget sig at indkvartere de »internationale« studenter.

Samtlige konferencedeltagere mødtes søndag i centrum af Lüneburg, hvor værterne forestod rundvisning i byen, bl. a. på det smukke gamle rådhus.

Mandag startede selve konferencen, hvis tema drejede sig om undervisning af børn i alderen 6 – 10 år. På engelsk, der var konferencens sprog, var det formuleret således: »Listening, Making and understanding music«.

Deltagere i konferencen var ialt 28 studerende og 7 lærere fra Tyskland, Sverige og Danmark. Antallet af studerende var fordelt således, at 7 var fra Lüneburg, 2 fra Danmark, og 19 fra forskellige svenske læreruddannelsesinstitutioner. Lærerguppen bestod af 1 tysk professor, 5 svenske musikundervisere og undertegnede fra Haslev.

»Listening« – på dansk: lytning, viste sig at blive opfattet lidt forskelligt af de deltagende lærere. Følgende uddybende kommentarer må anses som udtryk for den danske gruppes holdning til problematikken omkring dette begreb.

I Sverige taler man om at lytte i modsætning til blot at høre, og i Danmark taler man om aktiv lytning contra passiv lytning. Dette må ses i sammenhæng med, at børn alle vegne konfronteres med musik ikke blot gennem T.V., radio, bånd og plader, – men også i supermarkeder, modebutikker, cafeteriaer o. lign., og derfor har et overvejende passivt forhold til musik, når de starter i skolen som 6-årige. Det er derfor af stor betydning, at musiklæreren underviser børnene i aktiv lytning –

idet evnen til at lytte aktivt simpelthen er en fundamental forudsætning for at børn overhovedet kan opfatte, opleve og forstå musik. Denne problematik fik vi lejlighed til at diskutere med konferencens øvrige deltagere i løbet af ugen, og vi fik derigennem et godt indblik i, hvordan det forholder sig med sammenhængen mellem læreruddannelsen og folkeskolen i vores to nabolande. Den faglige fordybelse varede fra mandag til torsdag, hvor selve arbejdet vekslede mellem teori og praksis gennem en række projekter, som indeholdt et bredt spektrum af aktiviteter, eksempelvis en slagtojsgruppe, musik på computer, grafisk nodeskrivning, rytmik og dans, og endelig udarbejdelse af en slags musical. Ledere af projekterne var på skift de 7 lærere. Ugens to sidste dage var forbeholdt de studerendes selvvalgte projekter – og konferencen

sluttede med en bred evaluering af ugens forløb – med henblik på kommende konferencer. Sideløbende med det faglige indhold var der om aftenen arrangeret socialt samvær, hvor de tyske værter på festlig vis forestod forskellige former for underholdning, og en aften var det de danske og svenske deltagere, der stod for arrangementet. Konferencen gav alt i alt et godt fagligt udbytte for de studerende, – men ikke mindst den kulturelle udveksling mellem de tre lande var spændende og interessant – og ofte tankevækkende. Gennem negative og positive erfaringer fik vi stor inspiration til det fremtidige arbejde med musikfaget i folkeskolen. Samtidig blev der knyttet venskaber og kontakter, der rækker langt ud over den internationale uge, vi med stor glæde deltog i på Hochschule Lüneburg. *Addi Vaupel.*

Et barn har hundrede sprog.

Et barn har hundrede sprog
men berøves nioghalvfems.
Skolen og kulturen skiller hovedet fra
kroppen.
De tvinger een til at tænke uden krop
og handle uden hoved.
Legen og arbejdet,
virkeligheden og fantasien
videnskaben og fantastieret
det indre og det ydre
gøres til hinandens modsætninger.

I dette digt udtrykker den italienske pædagog Loris Malaguzzi sin kritik af det moderne samfunds opdragelse og skolesyn. Sammen med sin medarbejdere i Reggio Emilia i Norditalien har han udformet en børnehavepædagogik, som søger at modvirke denne begrænsning af børns udvikling og i stedet satte fantasi, sproglig mangfoldighed, forståelse af verden og kunstnerisk udfoldelse i centrum. I foråret 1988 besøgte vi, tre studerende og en lærer, Reggio Emilia.

At rejse er (muligvis) at forstå.

Vi fik ideen til at rejse ud i verden og møde pædagogikken i virkeligheden, fordi alle bøgerne, teorierne og diskussionerne jo handler om det derude. Vi ville gerne bryde ud af den forpubning, seminariet bevirker. Da vi havde læst bøger og set film om Reggio Emilias bør-

nehaver, der alle var smukke og med mange perspektiver, fik vi lyst og nysgerrighed til at både se og røre ved alle de ting og stemninger, vi læste om. Så var der nok også en lille tvivl: »Kan det nu passe! En pædagogik, der virkelig stimulerer og udvikler børnenes skabende evner så dygtigt?«

Efter lang tids planlægning, forviklinger, afbud osv. rejste vi endelig en tidlig forårsdag med toget fra Næstved station. Samtidig med at huse, mennesker og byer blev mere og mere sydlandske, bjergene højere og højere, rejste vi længere og længere ind i foråret, ind i det grønne og ved selve målet, Reggio Emilia, en lille by på Posletten i Norditalien, var der fyldt med udsprungne plataner. Det hele var forår i fuldt firspring.

Selve besøget var 5 dage langt. De første 3 dage var vi i R. E. og omegn, hvor vi sammen med en gruppe på ca. 30 formningslærere fra Århus besøgte 3 børnehaver og hørte foredrag af pædagoger, ledere og kunstneriske medarbejdere. Den sidste dag var vores lille gruppe alene i en naboby, Parma, for at besøge en enkelt børnehave, som ikke direkte var tilknyttet Reggio Emilia-Pædagogikken.

Børnehaverne i Reggio Emilia var virkelig en overflod af smukke børnearbejder. Billeder af cellofan, stof, blade, muslinger, prikkebilleder, skrammelfigurer, uroer af glas, spejle, sten, planter osv. Overalt var der ting og sager og alt var velforarbejdet og originalt. Sikke mange ideer, vi fik! De få børn, vi så, arbejdede dybt koncentreret om meget svære processer. Faktisk ænsede de ikke os 35 voksne mennesker, der invaderede deres børnehave. Men vi manglede personlig kontakt, både til børn, pædagoger og ledere. Den pæne overflade åbnede

sig aldrig til en dybere, problematiserende dialog. Vi måtte nøjes med beskrivelser og iagttagelser og sad hele tiden tilbage med ubesvarede spørgsmål.

At komme direkte fra disse smukke børnemiljøer til børnehaven i Parma var som at blive slået i ansigtet med den forskel, økonomien giver. Her var praktisk taget ingen udsmykning, ingen materialer at arbejde med, kun grå vægge med få spredte børnearbejder, der slet ikke kunne måle sig med Reggio Emilia. Men de havde noget andet, varme, engagement og åbenhed, en fysisk kontakt med børnene, som måske giver ligeså meget som smukke omgivelser. Det var ihvertfald vores opfattelse at de kæmpede for deres børn.

Sprog og udtryk.

Reggio Emilia har været en stor oplevelse med hensyn til at arbejde med sprogets fundamentale grundlag – perception. Vores besøg på daginstitutionerne i området var en sand oplevelse for øjet. Skønheden, harmonien og roen er elementer, der for dem er forudsætningen for at lære, derfor mødte vi nogle af de mest veludsmykkede institutioner, vi nogensinde havde set, rum der stimulerede sanserne. Pædagogerne i børnehaverne arbejder meget bevidst med udviklingen af børns sproglige udtryk, det gør de gennem nøje tilrettelagte halvårsprojekter, hvor der arbejdes med temaer f.eks duen, skoven, ulven m.m... Et halvår – et tema.

Udtrykkene har kim i adskillige sprog – måske ikke hundrede- men alsidigheden er vigtig for dem, derfor arbejdes der med billedesprog, kropssprog, mime, flere former for teater som

dagligt bruges i projektet. Emnet behandles på flere planer dels gennem en helhedsforståelse og dels gennem at undersøge dele af denne helhed ved f.eks at forstå brugen og behovet for en ulvs hjørnetænder, hvilken indflydelse har denne for ulven som sådan. Altså for at forstå helheden må man også forstå delen. Generelt kan man sige at de forsøger at skabe et veludviklet sprog, så mulighederne for at forstå og give udtryk for egne meninger øges. Dette gør de, fordi de ønsker at intet menneske skal sprogligt stå magtesløse overfor det politiske systems attituder, men derimod gennem sprogene forsøge at finde nye veje til indsigter og indflydelse.

Et sted skriver de: »Alle kan ikke være konger – men ingen skal være slaver«.

Reggio Emilia-pædagogikken har i Danmark mest haft interesse for formningslærere, forståeligt nok, da der her findes megen inspiration for pædagoger og lærere som arbejder med billedsprog. Imidlertid er der i denne pædagogik også interesse for andre sider af børns beskæftigelse med omverdenen. Centralt er øjet, som anses for at være det vigtigste medium for barnets udvikling, og når der arbejdes med et nyt emne bliver alle sanser inddraget i forhold til det børnene har iagttaget. Vi finder at et så omfattende udgangspunkt også kunne bruges i tværfagligt arbejde i folkeskolen. og nogle af os arbejder videre med at transformere vor nye viden til arbejdet med Natur og Teknik, som ser ud til at blive et nyt emne i skolen.

Turen har været inspirerende for os, men vi har også en række uløste spørgsmål om bl.a styringen af børnenes arbejde, som kunne virke stærkere end vi er vant til i Danmark, om

mulighederne for at bevare børnenes mange sprog i den efterfølgende meget »traditionelle« italienske skole, og om pigeinteresser tilgodeses mere ind drenginteresser.

Men alt i alt har vi haft en spændende og inspirerende tur.

*Charlotte Wurr, Anne-Sophie Klougart
Charlotte Momberg, Jens Arne Jensen.*

ITE: Enviromental Education

19/9 – 2/10 1988

Det internationale læreruddannelsessamarbejde, som seminariet som bekendt deltager i, har nu også taget miljøundervisningen på programmet.

Dette kursus var det første forsøg i en længere række kurser med temaer fra miljøundervisningen. Det overordnede tema var denne gang »vand«. Der deltog lærere og studerende fra Hochschule Lüneburg, Christ Church College (GB), Högskolan i Kristianstad, Haslev Seminarium samt en lærer fra University of Southern Maine (USA).

Første halvdel af kurset blev afviklet i Bad Harzburg på et moderne kursuscenter i dejlige omgivelser med et tæt pakket program. De første par dage var der overvægt af forelæsnings, som det ikke altid var lige let at følge med i : en tysk professor forelæser med stor grundighed på engelsk – hvad hverken han eller vi er særligt gode til, når det kommer til egentligt fagsprog. Temaerne var vandkemi, vand som fysisk faktor i landskabet, vand som energikilde, syreregn, skovdød, drikkevand, spildevand, vandrensning. En del af dette omfattende program blev afviklet på ekskursioner i det dejlige landskab. Det fremgik klart, at den nordtyske nåleskov ikke har det godt, så man er nu i gang med et skovplantningsprogram, som stiler mod at skabe en mere vari-

eret skov, der bedre kan modstå luftforureningen. Da området er hele det nordlige Tysklands vigtigste vandreservoire, er det meget vigtigt at genopbygge en bedre skov, så vandets kredsløb ikke bliver brudt.

På grund af det kompakte program tog det nogle dage før de forskellige nationaliteter blev rystet sammen; det var dog lidt svært at få de tyske studerende ud af busken. Det hænger nok delvis sammen med sproglige problemer, idet de var endnu mindre vant til at udtrykke sig på engelsk end svenskerne og danskerne. Men det hænger nok også sammen med at natursynet i de lande som deltog, er meget forskelligt – og dermed indgangen til miljøundervisningen. Mens vi i Norden interesserer os meget for børnenes eget arbejde i og med naturen og for at udvikle deres evne til at se sammenhænge i naturen – en økologisk indgangsvinkel, så har især tyskerne et mere traditionelt videnskabscentreret natursyn -måle, veje, klassificere, teoretisere. Det var ganske spændende at opleve, og kunne godt give anledning til nogle tanker i forbindelse med udviklingen i EF-samarbejdet.

På vej til den anden halvdel af kurset i Sverige, var der indlagt 3 dage i Berlin for at give deltagerne et indblik i problematikken med de to Tysklande og byen Berlin frit svævende midt i. Af de politiske problemer var der et tema om byer og spildevand. Her har en enklave som Berlin sine egne problemer – hvor skal man komme af med skidtet? Et eksempel: slammet fra et moderne 3-trins rensningsanlæg med et ganske stort indhold af tungmetaller blev eksporteret til Østtyskland for at blive anvendt som gødning på markerne. Hvor mon afgrøderne ender...?

I Sverige var vi indkvarteret i feriehytter i dejlig natur 30 km syd for Kristianstad. Kurset koncentrerede sig her om livet i vandet og forsuren af de svenske søer og vandløb samt sørestaurering. Arbejdet var her langt mere lagt an på de studerendes eget arbejde i naturen og arbejde med børn i naturen og i klassen – hvilket var en lise for mange deltagere. Også her trådte forskellene i mål og midler i miljøundervisningen klart frem. Vi andre kastede os ud i at rode i vandløbet sammen med ungerne, kigge på dyrene og snakke om deres tilpasninger til livet i rindende vand, mens vore tyske

og også delvis vore engelske kolleger mere beskæftigede sig med at give de dyr, der blev fanget af ungerne, navne – i sikker afstand fra bækken.

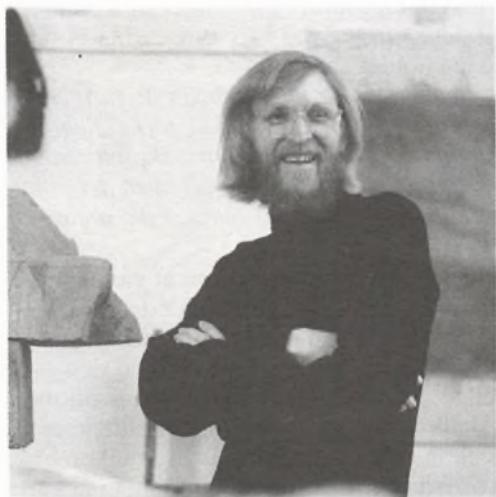
Generelt var det et vellykket arrangement, og det er jo altid spændende at møde mennesker fra andre lande og udveksle både faglige og mere almene synspunkter.

Med venlig hilsen fra deltagerne:

*John Jepsen, Jens Froholdt, Birgit Asping,
Jeanette Mortensen, Charlotte Christensen,
Charlotte Wurr, Carsten Spannow.*

Ny stor skulptur til seminariet

I jubilæumsåret 1980 blev der med økonomisk hjælp fra Statens Kunstfond opstillet tre store bemalede granitskulpturer i parken. Kunstneren bag dem var Poul Gernes. Kunstfondens udvalgsmedlemmer må have syntes godt om Haslev Seminarium som ramme for moderne kunst, for i slutningen af 1986 kom der tilbud om støtte til endnu en skulptur, denne gang udført af billedkunstneren Erland Knudssøn Madsen.

Kunstneren er ikke tilfældigt valgt, E.K.M. er 46 år og bor i Hinding ved Thisted, men selv om det er langt hinsides Valby bakke, har han for længst slået sit navn fast i dansk kunst, både som tegner og maler og i de seneste år især som billedhugger.

I 1987 arrangerede man en stor retrospektiv udstilling af E.K.M.s arbejder, først på Køge rådhus og siden på Randers kunstmuseum, og samme år udnævntes han til årets kunstner – og blev i øvrigt selv udpeget til medlem af Statens Kunstfonds udsmykningsudvalg.

Skulpturen vil blive opstillet i vandspejlet i kollegiegården, og i sine første kommentarer kalder kunstneren sin skulptur for »dobbelt-portræt«. Den bliver ca. 2½ m høj og skal hugges i granit af to forskellige farver.

Travlhed med andre krævende opgaver har gjort at arbejdet er blevet lidt forsinket, men vi spørger Erland Knudssøn Madsen:

Kan du sige noget om hvornår skulpturen kan være færdig til opstilling?

Noget kan jeg sige, nemlig at jeg ifølge kontrakten med Statens Kunstfond og Haslev Seminarium har lovet arbejdet gennemført inden udgangen af 1989. Og min egen plan går ud på at være færdig inden sommerferien 1989.

Er de ideer du skitserede i 1986 blevet ændret undervejs?

Jeg forsøgte i mine skitser at give indtryk af i hvilken retning skulpturen ville komme, men jeg ved at noget blir anderledes nu end hvis jeg havde lavet den i 1986.

Kan du beskrive hvordan dit arbejde med sådan en skulptur former sig fra de første ideer melder sig til den står færdig fra din hånd?

Jeg prøver at møde en ny opgave så åben som muligt, og ligedes prøver jeg at lade mange muligheder komme frem som små skitsenotater, men jeg ved godt at bordet fanger som det siges, så det er meget ofte det første der sker der er det rigtige. Den umiddelbare reaktion er dog for »nærliggende« så alle de andre reaktioner skal med for at bekræfte at det endnu engang er den første der holder. Reglen her er som alle andre regler med enkelte undtagelser og det er også en grund til at man ikke stopper straks ved første notat.

I dette tilfælde går det nogenlunde sådan da jeg ser gården: byggeriet er roligt, planlagt i alle detaljer, smukt, vandspejlet er meget vigtigt i rummet, den ene fløj var oprindeligt planlagt til kvindelige studerende, den anden til mandlige – jeg må ud på en grænse, der må være noget »natur« i den, den skal stå i vandspejlet og det totale billede (skulptur incl. spejlbillede) skal osse være væsentligt. Det delte menneske skal huskes.

Jeg fik mens jeg opholdt mig i et værelse på kollegiet to indfald som begge indeholdt disse tanker. »Dobbeltportræt« er en skulptur med to sider, en mandlig og en kvindelig. De to sider vil hver især ikke kunne stå oprejst, men når de sættes sammen går det. Det er et simpelt billede. Men det er stærkt og rigtigt. De to sider går over i hinanden foroven, og det samlede billede blir faktisk en slags port, åbning. Naturen laver sådanne porte, åbninger. I forbindelse med vand ses det ved klippekyster og isbjerger f.eks. Min skulptur kan være en isport tænkte jeg, spejlingen lagt til vil der fremkomme en elipse, en slags cirkel, en helhed.

Den anden skulptur var et korthus bygget af ene »damer og knægte«, den kunne laves i gra-

nitplader med relieffer i. Den skulle være 3 måske 4 »etager« høj og der skulle nok mangle et af kortene fornedet, så der var en tilsyneladende endnu større risiko i konstruktionen. Spejlingen ville i dette tilfælde være uden den helt store »fuldendende« betydning.

Disse to skulpturer udviklede jeg så en del, og forholdsvis snart endte det med »dobbeltportræt«

Er granit dit foretrukne materiale, eller er der noget ved stedet eller omgivelserne der har fået dig til at vælge granitten netop her?

I Statens Kunstfonds henvendelse til mig stod der, at de gerne ville ha' mig til at lave en skitse til en skulptur i granit til Haslev Seminariums Kollegiegård. Det var altså bestemt hvad jeg skulle, sådan set, og lige på det tidspunkt havde jeg meget lyst til at lave en stor granit-skulptur.

Jeg arbejder iøvrigt en del i træ, mindst lige så meget som i granit i disse år. Jeg har tidligere arbejdet i mange andre materialer og kommer nok til det igen. Jeg ved ikke om jeg har et materiale jeg holder særligt af.

I dit arbejde med skulpturen tager du formentlig hele tiden stilling til en række forhold som er bestemmende for den virkning skulpturen får på os. Kan du give eksempler på hvad det er for glæder eller problemer der optager dig undervejs?

At arbejde med skulptur er som at være landmand: om og om igen sammen med årstidernes skiften, ungdommens kræfter, erfaringens overblik. Men hele tiden om igen med den usvigelige variation. Den nøjagtige repetition lader sig ikke engang gøre, for forholdene er andre. Som i en samtale opstår nye tanker mens ordene springer ud af munden; man kan

undre sig over, hvor man ved det fra man siger nogen gange, og man siger det endda som om man har vidst længe.

Jeg arbejder på den måde jeg gør, fordi det er min måde at søge den erkendelse som jeg mener alle mennesker søger. Nogen skriver. Jeg laver i disse år skulpturer. Ifølge et sådant udsagn er det altså ikke for jeres skyld at jeg arbejder. Men I er skyld i at jeg kan få lov til at arbejde videre og det er jeg naturligvis meget taknemmelig over og det smitter vel af på mit arbejde på en eller anden måde.

Hvad ville du gerne have at vi der skal »bruge« skulpturen hæfter os ved eller glæder os over?

Jeg håber skulpturen vil blive det mantra, den sang, det digt som ved gentagelse på gentagelse gir sig til at lyse. Jeg ved at arbejdet med

den vil komme til at give mig nye grunde til at jeg netop gør dette nu, skulpturen og jeg kommer til at leve helt sammen eller hvad man kan bruge af udtryk, men jeg kan ikke bestemme ret meget andet end at en eller anden dag er det slut (ellers vil jeg nok kunne arbejde på den til evig tid). Jeg vil heller ikke kunne bestemme hvad andre skal mene. Som oftest får jeg at vide, når nogen udtaler sig om mine arbejder, at disse fortæller noget helt andet end det jeg selv havde forstået.

Og Erland Knudssøn Madsen tilføjer:

Iøvrigt kan jeg sige, at det er min største opgave til nu og på det smukkeste sted, netop denne gård, dette rum tegnet af Exner. Det forpligtiger.

Bent Schmidt.

Afskedshilsen til Gerda Fleischer

Kære Gerda Fleischer!

Vi ved om dig, at du var et vidunderbarn, og at det vidunderlige aldrig har forladt dig. Som 14-årig kom du på konservatoriet – Det kongelige danske Musikkonservatorium – hvorfra du så tog din afgang med klaver som hovedfag i en alder af 19 år. Siden uddannede du dig til koncertsanger-rinde hos først Margrethe Ernst og sidst il maestro Salvatore Salvati, og det førte dig til koncerter og pladeindspilninger og meget mere – og siden førte det dig naturligvis hertil, for Haslev Seminarium har altid lagt vægt på kvalitet.

Du kom hertil som en grande dame af den musiske kunst pr. 1. august 1962 – og nu vil du altså herfra efter disse 26 år i tro tjeneste med at lære talrige mere eller mindre talentfulde elever sang og klaver, befordre deres evner og føre dem op til eksamen, så de kunne bruge deres færdigheder fra dig i skolen. Jo – du har gjort meget både kvantitativt og kvalitativt.

Det vil vi for det første sige dig tak for. Færdighederne, du har bibragt andre, er nu én sag. Selv har du mange særdeles veludviklede færdigheder – et mærkeligt ord, for det siger jo netop stop til udvikling. Blandt dine udviklede og udviklende færdigheder vil jeg fremhæve din legendariske sprogfærdighed – eloquentia i bogstavelig forstand: det kommer ud, det bliver udtrykt. Alle kolleger har på lærerværelset nydt godt af dit underholdende og dramatiske talent, hvori du har åbenbart

dig som umiskendelig københavner og samtidig noget af en femme fatale. Du har således tilført vores dagligdag en dimension, som ikke er ethvert seminariums lærerværelse forundt. Det vil vi for det andet sige dig tak for.

I forlængelse af denne færdighed er der grund til at fremhæve dig som festmenneske, dels i den stolte fortid, hvor seminariet opførte større værker, som Dido og Æneas og Pinafore. Vor lokalhistoriske samling rummer billeder, hvor du spiller din rolle på dem alle, og dermed viser din vilje til, at festen bliver til og får format.

Og dels må vi nævne din indsats i kollegafest-sterne, hvor samme vilje har placeret dig i festudvalget gang på gang. Her har du herset med os andre – hvad man jo kan være nødt til, når det er os, man har med at gøre – netop for den gode fests skyld. Vi vil aldrig glemme dig som værtinde i den franske muzette-cafe, der dannede rammen for en kollegafest for nogle år siden. Med baskerhuen på sned, gallisk glimt i øjet og rivende tungefærdighed befordrede du festen til at være et af de festligste højdepunkter i det kollegiale samvær. Du har med dine egenskaber været med til at give liv og profil i dette samvær.

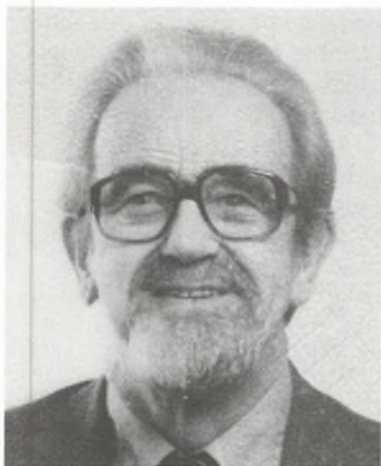
For det første ønsker vi dig held og lykke med din beslutning om at trække dig tilbage fra arbejdet her, at den nu må vise sig, at være rigtig for »din tredie alder«.

For det andet ønsker vi dig, at du må få glæde af dit nu ikke mere helt nye liv i Hundested og de forbindelser, du knytter der.

Og for det tredie vil vi ønske, at din livsgnist må funkke mange gode år endnu til glæde for dig selv og dine medmennesker.

Tak og lykke til.

Johs. Honoré.

Lektor Sven Løth til minde

Sven Løth blev født i Hjørring 1911 i et lærerhjem. Han blev dimitteret fra Haslev Seminarium i 1939 og samme år ansat ved Haslev Gymnasium. I 1953 blev han timelærer ved seminariet og i 1957 lektor, til han tog sin afsked i 1975. Han afgik ved døden den 11. marts 1988.

Det er med stor taknemmelighed, jeg tænker tilbage på de mange års samarbejde med ham på seminariet, men også på gode samvær i årene siden. Løth var et festligt menneske. Han kunne være fantastisk morsom og har ofte beriget samvær og fester på seminariet med fornøjelig underholdning og sjove historier. Her kom hans levende fantasi ham til gode. Men bag fantasien gemte der sig et poetisk, følsomt og varmt sind. Et rigt udtryk

derfor har vi i seminariesangen, som han har forfattet, og som vi med fryd har sunget utallige gange ved mange lejligheder gennem årene. Her forenes drøm og realiteter:

»Vi skuer store syner, stolte drømme.«

»Vi høster dyre sejre og tunge nederlag.«

Og så minder han os i omkvædet om seminariets symbol:

»Over hverdagslivets larm og råben

lyser fakkelflammen i vort våben.«

Fakkelflammen, det ældgamle symbol på kundskab, båret af trekanten, det gamle udtryk for vor kristne tro. Jo, der var fest, alvor og dybde hos Løth.

Han var god at samarbejde med. Redelig, sagde sin mening enkelt og klart og ventede det samme af andre. »Jeg vil gerne vide helt klart: Hvordan skal det forstås?« kunne han sige i lærerrådet, hvis vi måske havde vævet lidt frem og tilbage.

Han var glad for sin gerning: »Jeg har haft den lykke i min gerning at kunne gå glad til hver time og gå glad derfra igen.«

Løth var en strålende vært, når vi som gæster i hans og Ingers hjem nød deres hyggelige bord med god mad og lune bemærkninger og efter bordet blev underholdt med spændende billeder og beretninger fra deres verdensomspændende rejser gennem 11 år. Hvor var han i sit es sådanne aftener. Her mærkede vi, hvad han udtrykte sådan engang: »Dette med glæden – livsglæden – er så centralt i et liv som menneske i den tilværelse, vi er anbragt i.« Og han beholdt ikke glæden for sig selv, men har bidraget til at øge livsglæden hos alle os, der kom til at kende ham og nu vil have ham i taknemmelig erindring.

K. F. Brondbjerg.

Inger Hebjørn

Inger Hebjørn døde 4. marts 88, 73 år gammel. Hun var fra Falster, tog lærereksamen 1937 og blev i august året efter gift med H. P. Hebjørn og flyttede samtidig ind i det nybyggede hus Troelstrupvej 13, som gennem alle årene blev udgangspunktet for hendes aktive liv. Hjemme var hun den praktiske og dygtige husmor, baglandet for sin mands arbejde og en fornøjelig og utraditionel mor og opdrager for sine 5 børn. Hun var meget gæstfri, sørgede for god beværtning, hygge og interessant samtale, og mennesker i alle aldre kunne lide at komme dér. Mange unge på seminariet blev nært knyttet til Inger, og livet på sem. var en væsentlig del af hendes tilværelse.

Hun var meget engageret i kulturelt og kirke-
ligt arbejde: arbejdede for Amnesty Interna-

tional, stod i spidsen for tilvirkning og afsending af utallige tæpper til Mother Teresa i Calcutta, ledede en DMS-kreds, var aktiv deltager, når der var Danske Kirkedage.

Inger var altid i gang med fornyelse og udvikling og blev inspireret gennem alsidig læsning og deltagelse i møder og gudstjeneste. I sit kristenliv var hun den ydmyge og modtagende, men kunne ofte være provokerende i sin stædige fastholden af kærlighedsbudskabets forpligtelse. Hun var altid i gang med at tjene andre. Det var på en besøgstjenestetur, hun blev ramt af et hjertetilfælde. I løbet af nogle dage på Ringsted Sygehus fik hun lov til at forberede sig på en eventuel dødelig udgang: den blev en kendsgerning. Hun fik lov til at gennemleve den sidste leveaften i stor tryghed i samvær med sin mand og sine 5 børn.

For mig personlig var Inger en meget stor støtte og inspirerende hjælp i mine 7 eneår.

E. Thanning.

Inga Bollerup Jensen

Inga Bollerup Jensen døde 26. aug. 88, kort efter sin 90 års fødselsdag. Hun var enke efter sem.lektor J. M. Jensen, der døde 1966. Fru Jensen var fra Vestjylland og har boet i Haslev siden sit giftermål i 1923. Hun vil huskes af mange sem.elever især fra årene, hvor hjemmet var i villaen på seminariets grund. Hun var et meget gæstfrit menneske, og både lærere og elever tilbragte hyggelige timer i samvær

med hende. Hun var med sit milde og lyse, men samtidig kloge og retlinede væsen god at være sammen med. Hun levede med i livet på seminariet både i hverdag og fest og var næsten altid med, når hendes mand var på ekskursion med en klasse.

Helt op i de høje år huskede hun stadig gamle elever og havde kontakt med flere af dem. Selv om de sidste leveår gav tunge oplevelser – datteren Luths død for ca. 4 år siden og amputation af venstre underben for ca. 1 år siden, så dagene derefter måtte tilbringes i kørestol – bevarede hun et taknemligt sind med tak for det liv, hun havde levet, og en tro på Guds omsorg. Man blev altid beriget i sindet ved et besøg hos hende. Datteren A. Lisbeth er gift og bor i Aalborg.

E. Thanning.

Elevstævne 1988

Elevstævnet blev denne gang som annonceret afholdt samordnet med det årlige boldstævne på seminariet for nuværende og »gamle« elever.

Boldstævnet begyndte i hallen fra kl. 15 og havde samlet ca. 100 deltagere. Adskillige fra den noget ældre generation af tidligere elever overværede med stor interesse de første kampe.

Det egentlige elevstævne indledtes kl. 16 med omkring 40 deltagere. Rektor Johs. Honoré's foredrag med titlen: Værdier og skoleforankring/forandring, var yderst interessant og gav bagefter anledning til en indgående debat. Blandt tilhørerne var Käte (64) og Knud Dueled (62), som takkede Johs. Honoré for et spændende foredrag, hvor en lang række enkeltdele blev belyst og sammensat på en sådan måde, at de gav et troværdigt billede af en flimrende nutid og tankevækkende signaler om en brydningsfuld fremtid.

Knud Dueled benyttede i øvrigt lejligheden til at rette en varm tak til både seminariets tidligere rektor K.F. Brondbjerg og den nuværende, idet han udtalte, at vel var indlæg fra dem forskellig i form og indhold, men for tilhøreren var der nogle fælles træk – indlæggene var altid præget af gedigen sproglig lødighed, altid engagerede og engagerende i forhold til væsentlige spørgsmål, altid præget af stor viden, tænkning og i kraft af dette blev de fordomsnedbrydende hos tilhørerne. En sand glæde.

Generalforsamling

I den ordinære generalforsamling deltog omkring 20 medlemmer af elevforeningen.

Formanden, Frank Johansen, omtalte i sin beretning det stadigt vigende medlemstal, som nu er på ca. 950 medlemmer, eller et fald på omkring 200 over en periode på 3 år. Problemet består såvel i et stort frafald som i en meget ringe tilgang fra de decimerede afgangsklasser. Årsskrifterne har i perioden været bredt informative, som medlemmerne tydeligvis ønsker det. Bestyrelsen har forgæves efterlyst smånyt fra årgangene, idet mange giver udtryk for, at det er savnet stof. Udgifterne omkring trykning og forsendelse af årsskriftet er nu i en størrelsesorden, som hindrer kassereren i at være langmodig over for skyldnere. Endelig omtales begrundelserne for at forsøge denne nye form for elevstævnet, hvor man havde valgt at kombinere stævnet med et andet arrangement.

Beretningen blev godkendt efter en kort debat om, hvordan man kunne bedre økonomien bag årsskriftet, man foreslog bl. andet en opkrævningsrunde nr. 2 for at undgå trykning af årsskrifter til skyldnere.

Der næst aflagde Kr. Astrup Hoppe foreningens regnskab for perioden 1986–1987 og for problemer omkring 1987–1988, som havde medført en ansøgning til Seminariets fond om økonomisk støtte.

Forsamlingen godkendte kassererens beretning, ligesom man godkendte en kontingentstigning til 40 kr.

Til bestyrelsen genvalgte Kr. A. Hoppe, Helge Andersen og E. Thanning.

Som nye revisorer valgte generalforsamlingen

Bent Grøndal (66) og Kurt Gammeltoft (70), begge fra Haslev.

Frank Johansen afsluttede med en tak til de øvrige bestyrelsesmedlemmer og til den afgående revisor, Harrild/Stryhn. Forsamlingen afsluttede mødet med sammen at mindes Inger Hebjørn og Olaf Østerø, idet Frank Johansen udtrykte bestyrelsens tak for deres varme interesse for Elevforeningen.

Kl. 19 startede den fælles spisning i den smukt pyntede festsal, afsluttende med kaffe i den »gamle« kantine.

Bestyrelsen må herefter konkludere, at når de »store« elevstævners tid har vist sig at være forbi, har dette års fornuftsægteskab med seminariets idrætsforening været en succes.

Referat ved Frank Johansen.

Veteran Volley Stævne på Haslev Seminarium fredag d. 31/3 - 89 kl. 14.

I lighed med tidligere år afholdes der Veteran Volley Stævne, hvor tidligere og nuværende studerende dyster sammen med efterfølgende spisning og fest på seminariet.

Har du lyst til at mødes med tidligere studiekammerater, så begynd allerede nu at samle et hold – det eneste krav er, at det skal bestå af tidligere studerende fra Haslev Seminarium.

Tilmelding kan ske til Bente Antonsen, tlf. 03 69 34 65 eller Knud Bjørn, tlf. 03 68 36 10. På gensyn!

Nyt fra tidligere årgange

Lydia Larsen (-32). »Bag horisonter«, 254 sider, DMS' forlag, Strandagervej 24, 2900 Hellerup. Forfatteren har tilbragt 36 år i Indien udsendt af DMS og var mange år leder af en kostskole. Det er ud fra egne oplevelser, kærlighed til landet og folket, at der i bogen gives en levende og spændende skildring af politiske, kulturelle og religiøse forhold i det store land.

Estrid Nielsen (-56), cand. phil. i kinesisk (Kbh. Un.). »Rejsen til Yalu«. Estrid havde sin barndom i Kina og har haft tilladelse til længere ophold i landet 1981 og 85. Dette er hendes 4. bog om et land og et folk, som hun elsker. Den handler om den kinesiske kulturrevolution og giver et indblik i nutidens kinesiske virkelighed gennem forfatterens personlige møde med mennesker, der har forskellig placering i samfundet. Gyldendal 87, 126 sider.

Anders Bjørnvad (-50), lic. phil., har på ny skrevet en bog om besættelsestiden, denne gang »Hjemmehæren – Det illegale arbejde på Sjælland og Lolland-Falster 1940–45«, et digert værk på 605 sider, og som har givet ham en filosofisk licentiatgrad ved Odense Universitet. (Odense Universitetsforlag).

David Madsen (-55), skoledir., Holsted.
Arne Rosenkilde (-58), forvaltningschef,
Vestsj. Amtskommune.
Henning Jensen (-72), borgmester, Næstved.

Jubilæer

35 års jubilæum

Vi samledes (16 + ægtefæller) fredag d. 29. juli på seminariet, hvor Thanning bød velkommen, fortalte og viste rundt. Kaffen blev indtaget på Villa Gallina, hvor vi også havde den glæde at kunne være sammen med Hebjørn, hr. og fru Brondbjerg.

Den mere private del af sammenkomsten fortsatte i vores sommerhus i Rødvig, hvor mange heldigvis havde tid og lyst til at blive til langt hen på lørdagen. *Birgit og Christian.*

40 år jubilæum

– et referat af et brev fra Hanne Bruun. I strålende sol og med tilsvarende humør mødtes klassen – aktive og pensionerede – under stor gensynsglæde.

Snakken om fortid og nutid ville ingen ende tage. Man skulle ikke tro, at deltagerne var delvis historiske personer – i den forstand, at det drejer sig om en af de sidste klasser, som oplevede den tyske besættelse af Sem. – og befrielsen af det.

Hvad der hændte derefter og frem til nu, gjorde hver enkelt rede for under kaffen på seminariet. Her glædede man sig over at have Thanning, Hebjørn og fru Karen Hansen som gæster.

Resten af dagen gik på fornøjeligste måde med en tur til »Villa«en, festmiddag på Terslev Kro samt afsluttende samvær hos Mary og Kristian på Troelstrupvej, hvor de gamle sange fra »dengang« måtte prøves igen. Eneste ulempe: Det kneb trods alt med at få snakket ud med alle.

Men det må vel have været skønt nok, for Hanne slutter således: »Det blev i alle måder en dejlig dag!«

Frit efter

Hanne.

45 års jubilæum

Vi samledes d. 28. maj hos Robert Spliid i Jyderup, tog derfra til Bromølle Kro, hvor vi nød en god middag. Med Spliid som leder kørte vi en interessant tur i det smukke landskab, før vi sluttede den vellykkede dag i hjemmet i Jyderup.

50 års jubilæum

Af seminariets mindste dimittendhold – 15 stk. – hvoraf kun otte er i live, var vi fem, der samledes hos Anna Margrethe Roland i Rødovre på vores dimissionsdato, 2. juni. Vi havde en meget hyggelig dag, hvor nostalgien naturligvis var i focus, men hvor vi også tænkte på de mange, der ikke er mere.

Chr. Skovsgård.

30 års jubilæum

Vi – årgang 58B – havde ikke siden 1958 været samlet i Haslev.

Men – lørdag den 18. juni 1988 – 30 år efter dimissionsfesten den 19. juni '58 – mødtes ca. halvdelen af holdet til en meget hyggelig sammenkomst. 3 af vore »gamle« lærere – E.

Thanning, Inger Hansen og Nina Jensen var med om eftermiddagen.

Vi mødtes kl. 14 på sem. til eftermiddagskaffe. Var der virkelig gået 30 år? – Den gamle sem.stemning var der omgående.

Ved eftermiddagskaffen fortalte hver enkelt, hvad der var hændt i de forløbne år.

Bagefter var vi på rundtur på sem. Det var spændende at se alt det nye. Nogle af os havde

dog fulgt udviklingen hen ad vejen, da vi havde været på kursus der.

Kl. 18.30 var der middag – også på sem. Derefter hyggeligt samvær på lærerværelset. Vi fik sunget en del af de gamle sem.sange, snakket og diskuteret.

Jeg vil lige nævne, at Hilmar kom fra Færøerne! – Det var flot.

Hanne.

25 års jubilæum

Under overskriften »Klassejubilæum« og med følgende formålsformulering: Hilse på hinanden, udveksle nostalgi og erfaringer, tælle forløbne år og tilbageværende hår, – ja, tanke op til det videre liv –«, mødtes en stor del af årg. -63, lørdag d. 20. aug. 88, med ægtefæller, tidligere lærere og rektor Brøndbjerg med frue. I alt ca. 50 deltagere. De mødte flot op fra hele landet, – ja, endog England og Jylland.

Og det blev som det skulle: fint vejr, glade og festklædte kammerater, rungende sang i festsalen, betaget lytten til Brøndbjergs causeri, lidt drillen og pjatten, god mad og sludren til langt ud på natten.

En tak til jer der tog »initiativet«, en tak til alle lærerne og rektor som deltog og en tak til alle jer, som på trods af så mange andre gøremål og aftaler hjalp os med at få en dejlig dag, med en masse minder om dengang. Sku' vi ikke prøve igen om 5 år?

Ole Flemming.

Foruden ovennævnte jubilæumssammenkomster har der været adskillige mindre samvær. Flere steder samles klassekammerater egnsvis til spisning og hygge. For de yngre årgange er det gerne dem, der har været på liniehold sammen, der bevarer kontakten indbyrdes.

E.T.

Mindeord

Karl A. Madsen (-10)

Madsen døde nov. 87, 99 år gl. Han var fra Sydsjælland og fik sin livsgerning i samme egn, idet han var lærer i Sandved fra 1915 til 53. Hans virke satte rige spor på egnen, idet han var et dygtigt menneske med mange interesser. Han var i flere år formand for den stedlige lærerkreds, var aktiv deltager i Santalmissionens arbejde, i Historisk Samfund og Sønderjysk Forening m.m. Som pensionist boede han i Slagelse, i de senere år efter sin hustrus død sammen med datteren Johanne (dim. H.S.46). Madsen var til det sidste medlem af vor elevforening og mødte altid op, når der var stævne.

Mette K. Jensen (-18)

M.J. er afgået ved døden, 94 år gl. Hun var fra 1926 til pens. i 60 lærer i Dalby v. Kolding.

Kristian J. Hansen (-19)

Kr. Hansen er død, 93 år gl. Han var fra Marstal og var lærer i Hvidbjerg, indtil han i 23 rejste til USA, hvor han tog præsteuddannelse. Derefter virkede han som præst for danske menigheder i Minnesota, til han i 36 rejste til Danmark sammen med sin amerikanskfødte hustru. Indtil pensionsalderen var han lærer først på Mors, senere i Thy.

Christine Isager (-25)

Frk. Isager er død, 94 år gl. Fra 1927 til hun

blev pensioneret i 62 var hun ansat ved Fuglebjergh skolevæsen, hvor hun var en betydningsfuld og anerkendt lærer, elsket af eleverne og værdsat af deres forældre. Også uden for skolen var hun meget aktiv, bl.a. som fmd. for KUFK og for egnens husholdningsforening, var i mange år menighedsrådsmedlem. Så længe helbredet tillod det, deltog hun i sognets liv. Hun fulgte med interesse livet på sem., mødte op ved stævner, og var til det sidste medlem af Elevforeningen.

Gunnar Toftager (-28)

Toftager døde kort efter sin 80 års fødselsdag. Han var fra Sydsjælland og kom efter vikarier til Rødovre skolevæsen i 37. Han havde flere årskurser fra DLH, havde været lærerrådsfmd., medl. af ungdomsskolenævn og først. f. Rødovre komm. aftenskole.

Sigurd Axelsen (-29)

Sigurd Axelsen døde den 9. maj 1988 på Give sygehus, hvor han var indlagt efter et ulykkestilfælde, hvor han havde mistet det ene ben. Nu var han under optræning med protese, da han ramtes af en blodprop. Sigurd havde håbet på at kunne komme op til sit elskede Læseø for at ende sine dage der, efter at han i januar havde mistet sin kone. Sigurd Axelsen var en af de virkelig muntre i vor kreds, samtidig var han et dybt alvorligt menneske, en sand kristen.

ax.n.

Johs. Hansen (-32)

Johs. døde dec. 87, 80 år gl. Sammen med 3 søskende Gunner, Esther og Peder, der alle er dim. fra H.S., havde han sin skolegang i lands-

byskolen hos Karl Madsen (dim. H.S.10). Efter nogle år som lærer i Hillerød kom han til Frederiksberg v. Sorø, hvor han blev leder af det voksende skolevæsen. Han var initiativtager til flere fremskridt i undervisningen, bl.a. til særundervisning af ordblinde. I flere år var han fmd. for lærerne i Sorø amt. Som pensionist boede han i Skive.

Hans Aagaard Hauge (-32)

Hauge døde jan. 88, 80 år gl. Han var fra Østjylland. Efter et par vikariater kom han til St. Magleby, Amager, hvor han efter nogle år blev fl. og senere skoleinspekt. Han var således med i opbygning og ledelse af stedets skolevæsen fra landsbyskole til stor byskole, og han gjorde det med stor dygtighed. Han var et ordensmenneske, men det gik ikke ud over den menneskelige side af lærer- og ledergerningen. Han var særdeles vellidt af elever og deres forældre. Som pensionist flyttede han til Østjylland. At hans virke i skolens tjeneste ikke var glempt, kom bl.a. til udtryk ved begravelsen fra Tørring kirke, hvor der deltog adskillige fra St. Magleby.

Peter Ingemann Hansen (-37)

Ingemann døde 1987, 72 år gl. Han havde sit hjem i Haslev, så det var naturligt, han fik sin læreruddannelse her. Hans hyldelse til seminarieret er udtrykt i sangen »Skole vi ærer dig! Lagt på vor ungdomsvej...« (1937). Hans kunstneriske evner var alsidige. Foruden at digte kunne han tegne, male og spille, og han dyrkede disse ting livet igennem. Han var lærer i Nordsjælland, længst i Hørsholm. Han ledede kor og var tillidsmand for Skole scenen.

Ove Bundgaard (-38)

Bundgaard døde dec. 87 efter et langt og svært sygeleje, 71 år gl. Han kom på seminarieret i en meget ung alder, og som den store dreng han var, optog interessen for fodbolden meget af hans fritid, en interesse der holdt sig op gennem årene, således gav det sig udslag i, at han flere af de steder, hvor han senere kom til at virke, fik ungdomsarbejdet inden for fodboldklubberne til at vokse.

Hans lederevner kom ham også til gode i de skoleinspektørstillinger, han kom til at bestride i henholdsvis Middelfart fra 1956 og Væggerløse fra 1962.

Chr. Skovsgård.

Anna Marie Bogh, f. Larsen (-39)

Anna Marie døde juni 88 efter flere års uhelbredelig sygdom. Hun har virket som lærer i Åbenrå og Esbjerg og efter giftermål i Svendborg, men måtte allerede for en halv snes år siden opgive skolearbejde p.g.a. sygdom. Søster: Inger, dim. HS 43.

Poul Mondahl (-40)

Mondahl døde 1. sept. 88, 70 år gl., efter et par års tiltagende sygdom. Han var fra Haslev, virkede som vikar ved Haslev Gymn. og i Holbæk, inden han i 42 kom til Lyngby-Taarbæk skolevæsen, hvor han siden 57 var viceinspekt. Han havde faglærereks. i mat.-fys., sang og musik. Han var en dygtig og initiativrig lærer, der nogle år var lærerrådsfmd. De sidste år var han skolebibliotekar. Musikken var en væsentlig del af hans tilværelse. Han spillede i kammerorkester, ledede skolekor

ved Virum skole og var dirigent ved mange skolekoncerter. Søsteren Oda dim. HS 40.

Preben Ramløv (-40)

Ramløv døde aug. 88, få dage før sin 70 års fødselsdag. Han begyndte som lærer ved Frederiksberg skolevæsen og studerede samtidig ved Kbh. Universitet. Fra 1967 var han i 18 år en betydningsfuld og inspirerende lærer for de lærerstuderende ved KDAS.

Fra sin tidligste ungdom var der en forfatter gemt i ham. Hans forbillede var Martin A. Hansen, som også blev hans ven i ungdommens år. Hans forfatterskab spændte vidt: Litterære anmeldelser i dagblade, altid med kvalitet og respekt for det virkelig kunstneriske, udgivelse af et par børnebøger, studier i Dansk Vestindien, som resulterede i romanen »Massa Peter«, som han fik Det Danske Akademi's ærespris for. Dette er blot enkelte ting i hans omfattende forfatterskab.

Som den værdsatte kollega han var, fik han i forfatterkredse flere tillidsposter: bestyrelsesmedlem i Litteraturkritikernes Lav, Dansk Forfatterforening og Dansk Kunstnerråd.

Edel Schmidt (-41)

Edel døde juli 87, 72 år gl. Hun havde sit hjem i Årløse skole og var på seminariet den meget dygtige og alsidigt begavede elev. Hun fik sit lærervirke ved Holbæk skolevæsen. Bror: Johs. dim. HS 36.

Gunnar Jørgensen (-44)

Gunnar J. er død, 65 år gl. Han var fra Christiansfeld, hvor hans far og mor (begge dim. HS 1913) havde en privat realskole. Efter sin dim. kom G.J. til en aflægger af Christiansfeld-

skolen i Haderslev, som han blev leder af i 49. Under hans dynamiske og inspirerende ledelse voksede skolen gennem årene, fyldt med elever fra Haderslev og omegn og med stadig bygningsudvidelse. På det pædagogiske område foregik der foruden at give en grundig undervisning, mange nyskabelser i samarbejde med en udvalgt lærerstab.

Else Marie Ilsøe, født Lund (-48)

Kun 14 dage efter årg. 48's 40-års jubilæumsfestlighed måtte vi erfare om Else Maries død pinselørdag.

Klassen nåede forinden at sende hende en hilsen, og hun nåede – efter diktat til sin svigersøn – at sende os én, i hvilken hun bl.a. gav udtryk for, at hun gerne havde deltaget i jubilæet i Haslev. Det ville have været os en glæde at modtage hende – denne retlinede person. Else Marie forblev bornholmer og var – på nær tre år i Haslev – lærer på Bornholm, en stor del af tiden som skolebibliotekar på Åvangsskolen – en arbejdsplads, hvor hendes stærke pligtfølelse og ordenssans ret kom til udfoldelse.

Om Else Marie har der altid stået velvilje og respekt.

Kristian Hoppe.

Anton Tangsig-Christensen (-51)

Efter lang tids svær sygdom døde Anton i aug. måned. Allerede i seminarietiden var han en af dem i klassen, man lyttede til. Hans jyske retsindighed og stilfærdige humor gjorde ham vellidt af alle. Den arbejdsomhed og målbevidsthed, der prægede ham, var medvirkende til, at han ret hurtigt efter sin uddannelse blev involveret i løsningerne af vigtige samfundso-

gaver, først og fremmest i tilknytning til den danske skole.

Allerede i 1960 blev Anton formand for Skole og Samfund i Ringkøbing amt, og i en årrække var han i landsforeningens bestyrelse. Her overtog han formandshvervet i 1982, og han har ofte markeret sig i den offentlige debat og gjort et meget stort arbejde til gavn for både forældre og børn i folkeskolen. Ved siden af dette lagde han også tid og kræfter i kommunalbestyrelse og menighedsråd.

Efter nogle få år som folkeskolelærer blev han ansat ved Nr. Nissum Seminarium med dansk som hovedfag, og mange af hans studerende erindringer med glæde hans engagerede undervisning.

Christian Christensen (-52)

Det var tungt at modtage budskabet om Christians død. Året før sin dim. var han blevet gift med Karen. De slog sig ned i Haslev, hvor Christian blev ansat ved Haslev borger- og realskole. Christian supplerede sin uddannelse med faglærereksamen. Han blev forstander for Haslev handelsskole, og i 1961 blev han stads-skoleinspektør i Ringkøbing.

Christian Christensen var den fødte pædagog. Dette sammen med hans ubestridte lederegenskaber førte til, at han i 1972 blev skoledirektør i Ringkøbing.

I 1973 blev han valgt til folketinget for Kristeligt Folkeparti, hvis parlamentariske leder han var til sin død – kun afbrudt af de seks år som miljøminister og minister for nordiske anliggender.

Christian Christensen blev den mest markante miljøminister, Danmark til dato har haft. Han vil gå over i historien som den minister, der

havde politisk mod til at tage fat på de problemer, Danmark alt for længe havde ladet ligge uløste. Han var i alle kredse højt respekteret for sin dygtighed, troværdighed og for sin kristne livsholdning. Christian havde glædet sig til en tid sammen med Karen og familien efter det hektiske politiske liv. Sådan blev det ikke, og vore tanker og dybe medfølelse samlet sig om dem. Bror: Anton Tangsig, dim. HS 51.

Jens Steffensen.

Anders Børge Rasmussen (-52)

Anders Børge døde 23. sept. 88 af et hjertetilfælde, 65 år gl. Han var uddannet snedker, før han kom på seminariet. Umiddelbart efter lærereksamen tog han sammen med sin hustru Gerda (dim. HS 52) på sprogscole i England som forberedelse til missionsgerning. De arbejdede for Sudanmissionen i Nigeria 1953-61. Efter hjemkomst var han snedker og møbelhandler og havde nogle år selvstændig virksomhed. Derefter var de med til at oprette en kristen friskole »Klippen« i Voel, hvor Gerda fortsat arbejder.

Britta Madsen, f. Christensen (-55)

Britta døde pludseligt 5. maj 88, 54 år gl. Hun har været lærer i Rødby, Nr. Vedby og Holmstrup Sj., hvert sted 3 år, før hun og hendes mand fik stilling i Brørup. Søk. dim. fra HS: Ruth (-44), Mogens (-45), Halvor (-52).

Holger Kofoed Pihl (-56)

Kofoed Pihl døde febr. 88, 69 år gl. Han var fra Bornholm og var KFUM sekretær i Grenå, før han begyndte læreruddannelse. Efter dim. blev han lærer v. Rydhave Slots Ungd.skole,

som var nyoprettet, og hvor han gjorde et prisværdigt stykke praktisk arbejde med at om-danne et forfaldent slot til skole. Da Midtsjæl-lands Ungdomssk. blev oprettet i 1960 blev han dens forstander og udførte her et dygtigt lederarbejde i 11 år, hvorefter han søgte over i folkeskolen. Det blev ved Stenlille skole. Her var det især de ældste klasser han underviste, og han havde en naturlig evne til at debattere tidens og livets problemer med dem. Han var en årrække fmd. for Stenlille menighedsråd. Han var i mange kredse en skattet foredrags-holder og behandlede både kirkelige, historiske og litterære emner.

Annie Westermann (-61)

Annie er død efter lang tids alvorlig sygdom. Hun var fra Haslev, fik sit virke ved Slaglille-Bjernede skole, hvor hun især holdt af at undervise de yngste elever, for hvem hun med sit stilfærdige og varme væsen ofte blev som en mor.

Kirsten Lehrmann Nielsen (-63)

Kun 3 uger efter vores 25 års sammenkomst på sem. døde Kirsten pludselig d. 5. sept., 49 år gl.

Kirsten var i alle 25 år lærer i Køge, den by, som hun også var vokset op i.

Hun blev for 9 år siden valgt ind i byrådet og blev fmd. for teknisk udvalg. Hun var levende optaget af alle de ting, dette arbejde medførte.

I mange år kæmpede hun med megen sygdom, og vi beundrede hende for hendes måde at leve med denne. Kirsten satte hele sin viljestyrke ind på at leve det liv hun gerne ville. Et aktivt godt familieliv og et lige så aktivt udadvendt liv med arbejde i skole og for den by hun holdt af.

Vi vil huske hendes glade smil.

Birgit.

Solveig Holst (-72)

Solveig døde 30. aug. 88, 48 gl. Da hun ikke mødte på skolen om morgenen, blev kollegerne ængstelige og tog til hendes hjem, hvor de fandt hende hjælpeløs. En blodprop i hjernen havde lammet hende, og døden indtrådte ikke længe efter.

Solveig var uddannet som boghandler, virkede bl.a. 2 år i Afrika udsendt af Sudanmissionen, men tålte ikke klimaet og tog så fat på læreruddannelsen. Hun har siden sin dim. været lærer ved den katolske skole i Århus. Hendes far var Jes Holst, dim. HS 38.

Aase Agerskov Pedersen (-75)

Aase døde 16. marts 88, 37 år gl., efter nogle års tiltagende streng sygdom. Hun var fra Giveegnen og blev straks efter sin lærereks. ansat ved Haslev skolevæsen med virke ved Lysholm skole, hvor hun var en meget aktiv og værdsat lærer. Hun var gift med Knud Pedersen, dim. HS 67.

Dimittender januar 1988

Mona Susanne Christensen
Peter Bilde Frederiksen
Mette Winchler
Niels Erik Pedersen
Michael Ingemann Hansen
Anne Katrine Rasmussen

Dimittender juni 1988

Karin Provstgaard Kvistgaard
Finn Lystrup
Dorte Nielsen
Katja Raasø Rasmussen
Kim Gudmund Rasmussen
Hans Kildahl Severinsen
Ann Britt Sættem
Susanne Kusk Hansen
Ingelise Jørgensen
Kirsten Janne Mortensen
Lis Wendel Andersen
Anne-Louise Boelsmand
Anne-Lise Dyrbak
Anita Kjær
Lone Laursen
Rikke Rita Anni Madsen
Lise Lotte Brøns Poulsen
Ole Vind
Jane Toustrup Hansen
John Michael Christiansen
Anne Tine Engell Petersen
Merete Nødgaard
Kim Henrik Jensen
Vibeke Marie Hoff
Glenn Sandbeck Jensen
Anette Thorshøj
Henrik Rasmussen
Anni Sabina Skovly

Bemærk!

Vedlagte indbetalingskort, der er forsynet med dit nummer i elevforeningens kartotek, bedes benyttet ved indbetaling. Det letter kassere-rens arbejde meget, hvis netop dette indbeta-lingkort benyttes.

Skulle det være bortkommet, når betaling sen- des, er det nødvendigt, at der foruden navn og adresse anføres dim.år, og for dem, der er dim. 1973 eller senere, benyttes studienummeret.

Betaling sendes til Haslev Seminariums Elev- forening, Troelstrupvej 26, 4690 Haslev, giro 6 03 76 23.

Prisen er 40 kr., og årsskriftet bliver sendt i midten af december.

Husk at melde adresseforandring ved flytning og også her anføre årgang og studienummer.

Hjælp os med at udrydde unøjagtigheder ved at give omgående og præcis besked om even- tuelle fejl.

Bestyrelsen

Frank Johansen, Allégade 31,
4690 Haslev. 03 69 45 38. Formand.

Kr. Astrup Hoppe, Troelstrupvej 26,
4690 Haslev. 03 69 15 27. Kasserer.

Helge Andersen, Bregentvedvej 10 C,
4690 Haslev. 03 69 12 41. Redaktør.

Gudrun Flye Jensen, Klørvænget 56,
4690 Haslev. 03 69 16 26. Sekretær.

E. Thanning, Rysagervej 4,
4690 Haslev. 03 69 28 16.

Else Lefmann, Strandstræde 9,
4654 Fakse Ldpl., 03 71 61 14. Suppl.

Bikuben i Haslev

19